

Naročnina mesečno
25 Din, za inosem-
stvo 40 Din — na-
deljaka izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inosemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kapitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2994 — nočna 2994, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Ček. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7565,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

SCLOVENECE

Kaj bo na vzhodu?

Ves svet se sprašuje, ali bo na vzhodu, kjer je napetost med sovjetsko Rusijo in japonskim cesarstvom vsekakor dosegla svoj višek ali pa mu je vsaj čisto blizu, izbruhnila vojna. Razumljivo je, da to vprašanje vzbuja v Evropi in Ameriki precejšnje vznemirjenje, ker so danes razmere take, da mora obračunavanje med obema azijskima državama nujno potegniti za seboj še druge velesile, kar bi pomenilo z veliko verjetnostjo izbruh krvavega plamena po vsem svetu. Hvala Bogu je še vedno veliko znamenj, ki kažejo, da se bo vsaj zaenkrat še mogoče izogniti taki katastrofi.

Najvažnejši razlog, ki upravičuje to domnevo, je, da se spor med Rusijo in Japonsko suče okoli zadeve, ki je bila za sovjetsko državo izgubljena že pred tremi leti, ko so Japonci zasedli Mandžurijo, ne da bi bili sovjeti ganili s prstom, da bi bili to preprečili. Zakaj njihovi papirnatih protesti so bili enake vrednosti kakor protesti ostalih velesil, ki iz Zeneve čuvajo nad svetovnim mirom. Gre namreč za takozvano vzhodno-kitajsko železnico, E. C. R., ki pomeni najkrajšo zvezo med Sibirijo in Vladivostokom in ki so jo Rusi zgradili s svojim denarjem skozi kitajsko ozemlje potem, ko so slabi Kitajci prisilili, da privoli v sovladstvo carske Rusije na tej progi. Kakor hitro pa je Mandžurija pod plaščem neodvisnega Mandžukuo-a postala japonska, je ruska suvereniteta na železnici postala nemogoča, ako sovjeti ne mislijo Mandžurije Japonski sploh osporavati. Tega pa se sovjeti niso upali, niti tega ne nameravajo danes, ampak so se že sprijaznili s tem, da se svoje najkrajše zveze s Tihim oceanom odprejo, tako da bo najjužnejša točka ruske posesti in interesnega vpliva na Pacifiku zvezana z državo po veliko daljši amurski progi. Da je temu tako, dokazuje dejstvo, da so sovjeti že davno stopili z Japonsko oziroma z Mandžukuo-om v zvezo, da E. C. R. s čim večjim dobičkom novi državi prodajo. Če ta pogajanja dozdaj še niso privedla do zaključka, to še ni razlog, da bi se začela vojna, čeprav jo Japonska očitno izliva ali se vsaj tako dela, da se je nič ne boji. Japonci bi pač radi železnico dobili zastoni, ker menijo, da bo sovjetski železnici, ki nima zanje danes v resnici nobenega praktičnega pomena več, težji z glasnim protestom sami žrtvovali, kakor da bi se spustili v vojno.

Seveda japonski prenapetosti ne računajo zadosti s tem, da bi si sovjeti sami zadali globoko rano na svojem političnem in moralnem ugledu, ako bi svojo posest na Daljnem vzhodu sami žrtvovali, čeprav nima zanje več nobene praktične koristi. Že dejstvo, da so se je odpovedali brez vsake vsaj enako važne protikoncesije ali vsaj brez zadostne odškodnine, bi pomenilo za Rusijo veliko izgubo na prestižu ne samo v Aziji, ampak tudi v Evropi. Tudi bi Japonci tako kapitulacijo na vsak način razumeli tako, da imajo sedaj na azijski celini popolnoma svobodno roko, kar bi privedlo že v kratkem času do še hujših zapletitjav, nego so dosedanj, ker je znano, da Japonci streme za tem, da se polastijo še druge in zadnje direktne zveze med Rusijo in Kitajsko na kopnem, to je ceste, ki vodi iz zunanje, pod sovjetskim protektoratom stoječe Mongolije čez Kalgan v Peking. Zato pač ni mišljeno na to, da bi sovjetska Rusija Japoncem vzhodnokitajsko železnico pustila kar meni nič tebi nič, zadovoljujoč se s papirnatim protestom, in bodo pač Japonci, ako nimajo resnega namena, da že zdaj sprožijo usodno vojsko, morali poseči nekoliko v žep in Rusom odplačati železnico s kakimi 100 ali 200 milijoni jenov. In to je tista točka, za katero v sedanjem trenutku gre. Izlivanje mandžurskih oblasti, ki so zaprle skoro vse rusko višje železniško oseboje, najbrž ne pomeni ničesar drugega, kakor pritisk na sovjet, da se bolj znižajo ceno, za katero bi radi svojo zvezo z Vladivostokom prodali.

Naj Japonska še tako izliva — verjetno ni, da bi v resnici hotela vojsko že sedaj. Kdorkoli pozna ozemlje, na katerem bi se ta krvavi ples vršil, ve, da tam v pozni jeseni in pozimi vojska ni šala ne za enega ne za drugega, posebno ne za Japonce. Tudi je mandžurska ekspedicija japonski državi prizadela že dosegač take ogromne finančne žrtve, da so že zdaj njene finance blizu bankrota in da bi vojska kljub japonskemu patriotizmu lahko izžvala socialno protireakcijo, ki si je vladajoči krogi mikadove države absolutno ne želijo. Največje skrbi pa prizadeva Japonski vprašanje, kaj bi v slučaju vojne z Rusijo storile Severnoameriške združene države, kjer bi drugo leto utegnili priti na krmljo druga politika, nego je bila dosedanja. Na vsak način pomeni ta negotovost za Japonce veliko nevarnost za hrbtnost, dasi bi ameriško brodogradnjo v slučaju, da se Amerika postavi na stran Rusije, moralo operirati zelo daleč od svojih celinskih opirališč. Tudi bi moralo Japonsko zadrževati od vojne dejstvo, da si je Rusija zagotovila s svojimi zadnjimi pakti zelo močno stališče v Evropi, kjer jo bodo kmalu sprejeli v Zvezo narodov. Seveda bi za Japonce pomenilo velik plus, če bi mogli to preprečiti, toda, da bi v to svrhu riskirali vojno, tega pač nihče Japoncem ne bo pripisoval. Če vse to premislimo, vioramo priti do zaključka, da si v sedanjem trenutku vojne ne morejo želeči ne sovjetska armada, ki bi jo Japonci bržčas hitro popolnoma odrezali od njenega zaledja (neglede na to, da bi utegnili sovjeti, ako bodo zaposleni na vzhodu, dobiti sovražnike v hrbtnu) — ne Japonska.

Mogoče se Japonci zanašajo na Anglijo, ki pravkar pošilja v Mandžurijo trgovinsko odposlanstvo, kateremu Japonci, ki sami krvavo rabijo Mandžurijo, ne bodo dali ko-

General Johnson bo odstopil

Težkoče Rooseveltovega načrta

Upor proti diktatorskim težnjam - Za obrambo demokratične ustave

General Johnson.

Newyork, 24. avgusta. E. Iz Washingtona poročajo, da postaja nasprotstvo med predsednikom Rooseveltom in med njegovim najožjim sodelavcem generalom Johnsonom, ki je prav za prav izvedel takomenovano »NIRA«, to je velik načrt za

popolno preobnovo ameriškega gospodarstva. Proti generalu Johnsonu se ni dvignil samo predsednik Roosevelt, ampak tudi velika večina njegovih sodelavcev. Vsem se zdi, da je general Johnson pri organizaciji industrije šel predaleč, da se je vračunal in da so uspehi, ki so se spočetka kazali, v poslednjem času ne samo izostali, ampak se spremenili v katastrofalno stisko, ki je začela tlačiti ameriško gospodarstvo.

Spor je menda nastal predvsem v vprašanju, kako se naj nadzira strogo izvajanje obnovitvenega načrta in kdo ga naj nadzira. General Johnson zastopa mnenje, da mora biti nadzorna oblast samo ena sama oseba, ne pa število oseb, združenih po odborih in komisijah. Odborsko delo napredek samo zavlačuje. Vsaka iniciativa dovede do cilja le, če jo ima v rokah ena sama oseba. Nasproti njemu so se dvignili vplivni sodelavci Roosevelta, kot znana delavka na socialnem polju Miss Perkins in industrijski svetovalec predsednika Richberg, ki so proti vsaki osebni diktaturi, ki da je v osnovnem nasprotju z demokratičnimi načeli ameriške ustave in ki izključuje zdravo nadzorovanje napak, ki se jim tudi najboljši samevoljnik ne more izogniti, ki pa čestokrat težko padajo po ramah državljanov. Državljeni, tako se je izjavila Miss Perkins, niso

nikakor svobodno polje, na katerem lahko posameznik po svoji lastni volji dela poljubne eksperimente, državljeni so živa bitja in šele njihova skupnost tvori državno telo in državno voljo.

Opozicija proti generalu Johnsonu zahteva torej ustanovitve vsemočnega sveta, ki naj ima velika pooblastila, a ki ga naj sestavljajo zastopniki vseh panog življenja in vseh socialnih plasti.

Spor, ki tiče 120 milijonske države, je tako velik in tako usodepoln, da se je Roosevelt, ki je dozdaj vedno kril generala Johnsona, odločil, da se nemudoma vrne v Washington in je zato celo odložil obisk pri svoji materi v Newyorku, samo, da pride pravočasno v prestolico in reši spor ter ukrene vse potrebno za nadaljnjo koristno izvajanje NIRE.

V zvezi s tem sporom, ki se je pojavil v ožjem krogu Rooseveltovih sodelavcev, je zanimivo tudi dejstvo, da se je z Rooseveltovo odobritvijo ustanovila nova politična stranka »Ameriška liga svobode«, ki ji načeljuje bivši predsednik narodnega komiteja narodne stranke Shouse. Stranka si je dala značilno nalogo, da brani demokratično ustavo Zedinjenih držav proti raznim radikalnim in diktatorskim pokretom, ki so se pojavili po raznih strujah v severni Ameriki.

Rusko-japonska napetost

Mrzlica na vzhodu

Rusija je poslala v Tokio grozečo noto, da naj nemudoma prenehajo z aretacijami Rusov - Belogardisti že nastopajo

Moskva, 24. avg. b. Ruski poslanik v Tokiu je izročil japonskemu zunanjemu ministru protestno noto, v kateri se do vseh podrobnosti opisuje položaj na vzhodno-kitajski železnici. V notii sovjetske vlade se najprej protestira, ker japonske in mandžurske oblasti pod poveljstvom japonskih častnikov zapirajo ruske uradnike na vzhodno-kitajski železnici, s čimer onemogočajo redni promet. Zaradi neprestanih aretacij ruskih državljanov, ki so nameščeni na omenjeni železnici, trpi uprava železnice vsak dan večjo škodo, pa tudi služba je že tako neurejena, da o rednem prometu sploh ne more biti več govora. Japonske in mandžurske oblasti zapirajo sovjetske državljanke brez vsakega razloga z namenom, da onemogočijo pravičen promet na vzhodno-kitajski železnici ter da obdolže nameščence sabotaže. Sovjetska vlada opozarja japonsko, da vse to, kar se dela na vzhodno-kitajski železnici, pomenja kršitev pravic sovjetske Unije na tej železnici, zaradi česar dela sovjetska vlada za vse posledice odgovorno japonsko vlado. Sovjeti obenem opozarjajo Japonsko na težke posledice nezastlanih kršitev in jih odločno pozivajo, da prenehajo s tako prakso, ki ne služi miru. Na koncu se v ruski notii protestira še proti temu, da je japonska vlada formirala čete belogardistov, ki za japonske novce izdajajo svojo lastno domovino.

Belogardisti

V zvezi z aretacijo sovjetskih nameščencev in uradnikov na vzhodno-kitajski železnici je vložil sovjetski generalni konzul v Harbinu po nalogu svoje vlade najostrejši protest pri mandžurski vladi in zahteval, da se takoj izpusti 88 sovjetskih državljanov, ki se nahajajo v mandžurskih ječah. To tembolji, ker so bili ruski državljanji aretirani brez vsakega pravnega razloga. V zvezi s temi aretacijami so japonske in mandžurske oblasti izvršile tudi več nezakonitih hišnih preiskav, kjer so pokazale skrajno brezobzirnost. Ruski generalni konzul je nadalje ostro protestiral proti surovemu ravnanju z aretiranci. Po uradnih poročilih iz Habarovska so izpostavljeni zaprti ruski nameščenci vzhodno-kitajske železnice strašnim mukam, ki jim jih prizadevajo na vse mogoče nečloveške načine belogardisti, da dobio od njih razna priznanja. Dopisnik »United Pressa« v Moskvi trdi, da so zadnje vesti iz Mandžurije povzročile veliko vznemirjenost, ker japonska in mandžurska vlada hoteta za vsako ceno popolnoma zlomiti ruski vpliv na vzhodno-kitajski železnici in de facto vzpostaviti mandžursko kontrolo nad to progo.

»Izvestja« odločno demantirajo vesti, da so sovjeti sklenili s Kitajsko kakršnokoli tajno po-

ličkaj vrednih gospodarskih koncesij, ako za to ne dobijo političnih protislužb. In v resnici mora Angliji biti mnogo na tem, da zopet stopi na stran Japonske, zato da ustvari v Aziji močno protitež proti sovjetski Rusiji, ki je s pomočjo Francije stopila v koncern evropskih velesil, v kar so morali Angleži s kislim obrazom privoliti. Vendar pa se angleška pomoč zaenkrat ne bo pokazala drugače kakor samo v diplomatični obliki, ker gotovo tudi Anglija ne smatra, da je prišel trenutek, ko bi se smel v Aziji zaneti požar, iz katerega bi mogel britanski imperij izvleči zase nov dobiček. Angleško posredovanje bo zato čisto gotovo šlo za tem, da se sovjeti in Japonska pobota in svoj končni obračun še za nekaj časa odložijo.

godbo. Z druge strani pa se je poudarja po najbolj zanesljivih informacijah, da se kljub vsem demantiranjem in poskusom, da se prikrije afera, vodijo med sovjetsko vlado in angleškimi predstavniki pogajanja. Tu ne gre za vzpostavitev stare japonsko-angleške zveze, niti za sklenitev novega sporazuma, temveč za sporazum med Veliko Britanijo in Japonsko z ozirom na dogodke na Daljnem vzhodu.

Japonski zunanji minister Hirota s temi pogajanjmi sicer ni popolnoma zadovoljen in poudarja, da je vsaka akcija na Daljnem vzhodu nemogoča oziroma zelo težka brez predhodnega sporazuma z Ameriko, zaradi česar bo skušala Japonska načeti ponovna pogajanja z USA.

London opazuje

London, 24. avg. b. Ves tukajšnji tisk poudarja po poročilih iz Tokia, da so zadnje časopisne polemike, ki so se vodile v japonskem, ruskem in mandžurskem tisku, bile koristne v toliko, da so se razjasnila stališča Japonske, Rusije in Mandžurije. Japonski listi predvidevajo, da se bodo kmalu nadaljevala pogajanja med sovjetsko Rusijo, Mandžurijo in Japonsko za končno ureditev vprašanja vzhodno-kitajske železnice.

Odmevi Schuschniggovega potovanja

Francija sili z vsemi močmi k sporazumu

Avstrije z njenimi slovanskimi sosedomi

Pariz, 24. avgusta. b. Za 30. t. m. je sklicana seja vlade, na kateri bo francoski zunanji minister Barthou podal avtoritativne izjave o uspehu razgovorov med Mussolinijem in Schuschniggom v Firenci glede obnove srednje Evrope ter ohranitve avstrijske neodvisnosti. Istosčasno se bo proučilo tudi splošni mednarodni položaj. Razen tega bo Barthou podal poročilo o znanje-političnih težnjah nemškega državnega upravitelja Adolfa Hitlerja. Čuje se, da je francoski poslanik v Berlinu Francois Poincaré sporočil svoji vladi, da berlinska vlada želi direktna francosko-nemška pogajanja v vprašanju oboroževanja. Nemška vlada je prepričana, da vprašanje vojaških formacij zaradi izvršenih ukrepov ne more nič več predstavljati težkoč. V zvezi s prihodnjo sejo francoske vlade komentirata časopisje vlogo tiska po neuspelem sestanku med avstrijskim zveznim kanclerjem dr. Schuschniggom in šefom italijanske vlade v Firenci, Poluradno se povdarja posredovalna akcija Francije v srednji Evropi. Ker sta se Mussolini in Schuschnigg sporazumela, da je avstrijska neodvisnost vprašanje mednarodnega značaja, se bodo v tem oziru vodila nadaljnja pogajanja. Naglašja se dalje, da gre Italija za tem, da prične vzporedna pogajanja s Francijo in Anglijo za boljše izkoriščanje kolonialnih področij v Afriki. Francija je pripravljena, da proe v Italijo ves kompleks gospodarskih in političnih vprašanj in je pripravljena na sodelovanje, če bi se s tem lahko dosegla skupna rešitev italijansko-francoskih odnosov v Evropi in tudi izven nje. Francoski politični krogi povdarjajo, da je sedanjí trenutek zelo prikladen za rešitev vseh teh vprašanj, o katerih se bo francoski zunanji minister Barthou razgovarjal s italijanskim ministrskim predsednikom Mussolinijem v Rimu.

Nica, 24. avgusta. b. Avstrijski zvezni kancler dr. Schuschnigg je odpotoval danes od Lukaj na Dunaj. Zvezni kancler dr. Schuschnigg se ni odpravil čez Svico, kakor se je splošno pričakovalo, temveč skozi Milan. Sledi se je razgovorjal s zastopnikom francoske vlade. Pri tej priliki sta ugovarila, da se ni napečel pravi trenutek za obisk avstrijskega zveznega kanclerja Schuschnigga v Parizu, ki pa ga bo zunanji minister Barthou čez nekaj časa z veseljem sprejel. Trdijo, da je kancler Schuschnigg odpotoval skozi Milan zato, da se še enkrat tajno sestane s šefom italijanske vlade Mussolinijem. Če je na tem kaj resnice, se ni bilo mogoče ugotoviti.

Napad francoskega lista

Pariz, 24. avgusta. b. Jutranji »Echo de Paris«, ki je, kakor znano, organ francoskega generalnega štaba, nastopa v senzacionalni obliki proti izjavi avstrijskega zveznega kanclerja dr. Schuschnigga, ki jo je dal časnikarjem v Nici. Kakor znano, je dr. Schuschnigg izjavil, da bo Avstrija vrnila Habsburžanom njihovo premoženje, ki jim je bilo odvzeto na nezakonit način od revolucionarne vlade.

Ing. Winkler pobegnil

Dunaj, 24. avg. p. Glasilo Heimatschutz »Heimatschützer« poroča, da je pobegnil v Češkoslovaško bivši podpredsednik vlade in predsednik Landbunda Winkler. Policija je aretirala enega poslanca Landbunda in tajnika bivše parlamentarne frakcije Landbunda. Slednjega so po treh urah zasliševanja izpustili. Pač pa so bili aretirani še drugi vodje Landbunda.

Kaj sem se pogovarjal s slovenskimi igralci

Med služabniki slovenske Talije

Ljubljana, 24. avg.

Nastopil je čas priprav za novo gledališko sezono; časopisje posveča svojo pozornost repertoarju, novim pridobitvam umetniških moči, več ali manj senzacionalnim vsakršnim napovedim. Odlučil sem se torej tudi jaz, da obiščem drage znanee in prijatelje med gledališkimi igralci v tisti na zunanji strani precej zanemarjeni stavbi na Gradišču, ki ji rečem kratkoma »Drama«.

Bilo je za časa popoldanske skušnje in tisti igralci, ki niso ravno »imeli nastopa«, so sedeli in postajali vrh stopnice zadaj pri odskem vhodu, kjer jim je usmiljena roka postavila klop — nemara zato, da bi se z večjo enakimi zvijačami nekateri dokopali do sedežev, drugi pa z večno enakimi dolgimi nosovi ostali... Ne bom se hvalil, toda sprejeli so me navdušeno, dasi mi sedeža niso ponudili. »Po dolgem času —« »Kateri veter —« in podobno so se glasili pozdravni nagovori. Ko sem jim kar naravnost povedal, da sem jih prišel vprašat, kje stoji zdaj slovensko gledališče, so se sprva šaljili: »na gostilni« — preden so sezidali teater, je bila tukaj gostilna, »na trhljih nogah« in podobno, s tisto malce ironično dobrodušnostjo, ki je menda vsem igralcem lastna. A ko sem kvitiral šale z resnobnim obrazom, so se potuhnil in izogibali odgovoru. Slišal sem nekaj pikrih opazk, preden sem pregovoril Skrbinška, da bi mi »v starem slogu« kaj povedal.

Pri Milanu Skrbinšku

Šla sva v oblačilnico, iz katere se je čez počitnice razpuhtel vonj po šminki, ki je toli zamamljal Izidorja Cankarja, ko je pred vojno obiskal Verovška — Bog mu daj v miru počivati! — Skozi odprto okno je sijalo sonce, oblačilnica je bila čedno pospravljena — nikjer razmetanih kostumov in barok, nikjer zamazanih brisač, modrih režijskih knjig in pretipkanih ulog — prostor brez pravega obraza, še počitniško evakuiran. Skrbinšek se vsede v naslanjač in pripoveduje:

»Veselim se nove sezone, v glavnem seveda zato, ker praznujem to sezono 25-letnico svojega umetniškega delovanja. Igral bom Shakespearejevega Riharda III. Zupančič je začel prevajati Riharda že pred počitnicami in upam, da bo do januarja igra pripravljena za oder. Z ozirom na moj jubilej, so mi za letošnji namenili še drugo imenitno ulogo — Shylocka v »Beneškem trgovcu«. Jubilaral bom nato še v Celju in Mariboru, kjer sem pred leti ravnateljaval; v Celju bom igral dr. Tokera v »Tajfunu«, v Mariboru pa v »Bitki«. — Izmed ljubljanskih igralcev jubilara letos tudi gđc. Rakarjeva.«

»Kaj boste povedali o repertoarju?«
»O repertoarju ne vem veliko povedati. Zdal pripravljamo »Hlapce« v Debevečji režiji, potem Rostandovega »Orliča« v Sestovi režiji — s tem komadom bomo odprli v drugi polovici septembra novo sezono — potem je na redu poljska satira »Bitka pri Waterloos«, to ravno zdaj poskušamo v Kreftovi režiji, jaz režiram »Gugulnico« O. Scheinpflugove. Izmed izvirnih novitet bomo igrali Kreftove »Kreature« — satiro na slovensko denuncijanstvo — in menda Vombargerjevo »Zlato telex«. Rokopisa Vombarger še ni izročil, toda sodeč po »Vodici«, bo gotovo dobra stvar. Sest režira Achardovo igro »Migó« — ah, vidite, spet imam veselo vest za Vas, dobro, da sem se spomnil. Naraščaj imamo. Prav v tej igri bo debutiral mladi igralec Borko, v vidnejši ulogi nastopi tudi Rainerjeva Tuš. Letos je nekaj mladih moči končalo svoje študije na Dunaju, deloma pri Reinhardu, deloma na Akademiji. Vsi bodo napravili zdaj prve korake po odru. Poleg Borka in Rainerjeve se predstavi občinstvu Peter Malec, ki ima pa še leto dni šole pred seboj; upanje je, da nastopi tudi Medvedova — svakinja naše Medvedove — ki je odlično absolvirala študije na Dunaju, saj bi bila že nastopila v Reinhardovem Josefstädter-Theatru v naslovni ulogi, ako bi se ne izkazalo, da ji v nemški izgovorjavi za las nedostaja brezhibnosti. Kakor vidite, je precej mladih ljudi pripravljenih; eno najbridkejših vprašanj bodočega obstoja našega gledališča — pomanjkanje naraščaja, ki je leta in leta resno strašilo — je v glavnem rešila mladina s svojim idealizmom sama.«

»Ali mi boste torej povedali, kje stoji naš teater?«

»To vprašanje sproži plaz drugih, neprijetnih vprašanj. Da stoji naš teater, kjer stoji, je zasluga ansambla, in če bi bili dani drugi predpogoji, ki jih tako dober ansambel potrebuje za udejstvovanje, bi lahko mirno rekli, da zavzema visok nivo. To so potrdili že Hudožestveniki, ko so videli našo uprizoritev Dickensovega »Čvrčka za pečjo«, potrdil je to tudi ansambel praškega Narodnega divadla, ki je videl »Bitko« in nujno želel, da pridemo v Prago gostovat. Tudi naši domačini, ki imajo priložnost potovati po svetu ter gledati uprizoritve istih komadov doma in v evropskih centrih, so priznali, da naše gledališče glede svoje umetniške po-

tence lahko tekmuje s tujimi, seveda ne glede na sredstva.«

»Kaj mislite o bodočnosti našega gledališča?«

»Nadejamo se, da se bo izboljšala s pomočjo kino-dinarja, s katerim se bodo plačali zlasti stari dolгови, tudi dolgov uprave napram članstvu, ki niso neznatni. Inkaso bo v toliko razbremenjen, da bo služil trenutnim potrebam. Ako se bodo finance izboljšale, se bo tudi produkcija na odru izboljšala. V poslednjih dveh treh sezonah obisk gledališča stalno raste, kar je toliko bolj razumljivo, ker je znano, da v Ljubljani obisk kinematografv uplameva. Opažam, da naše občinstvo dobro razločuje med kinom in gledališčem. Ne deli se na dve skupini: kino-obiskovalcev in obiskovalcev gledališča, marveč služi občinstvu kino za zabavo, v gledališče hodi pa iz potrebe po umetnosti.«

»Kaj pa pravite o teatru sploh?«

»Kar se tega tiče, bi dejal, da je v splošnem prebrodil povišne krče ekspresionizma — enako kakor literatura — in je ohranil, kar je bilo v ekspresionizmu dobrega, drugo pa zavrgel. Tako smo našli neko zlato srednjo pot brez eksperimentiranja. Ko smo prišli s prvimi ekspresionističnimi dramami, sem opazil, da naše občinstvo ni bilo na kaj takega pripravljeno, to pa radi tega ne, ker razvoj našega repertoarja ni šel paralelno z razvojem dramskega sloga v literaturi, tako da n. pr. Wedekinda, ki je na prehodu med naturalizmom in ekspresionizmom, pri nas sploh nismo uprizarili. To je toliko bolj čudno, ker je Wedekind ena najmočnejših pojav v svetovni dramski literaturi, in potreben tudi za razvoj ansambla, ker ima čisto svoj slog...«

Kaj so mi povedali drugi

Bil sem spet med igralci. Vlekel sem na uho, kar so se menili med sabo, kdaj pa kdaj se je kdo obrnil naravnost do mene in mi kaj povedal. Govorili so kar povprek o vsem — od skušnje in nastopa vse do vsemirja in posmrtnega življenja, od dnevene politike do Cosynsa, od vprašanja »biti ali ne biti« do razgledov v bodočnost našega naroda.

Beležil sem si, nekaj v spomin, nekaj na papir, in samo obžalujem, da ne morem podati tega pomenkovanja, kakor je v resnici bilo, z vsemi osrednjimi mislimi in točkami ter z vsemi zabavnimi in bridkimi strupotmi. Iztrgane iz živga toka razgovora, bodo naslednje stvari učinkovale morda nekoliko čudno in površno, toda to ali ono bo le govorilo tudi samo zase.

»Naše članstvo je hudo zadovoljeno in plačuje obroke na vse strani. Počitnice ni mogel skoraj nobeden izrabiti, ker je skušal vsak prihraniti kaj denarja. Izgledov ni nobenih, da bi se gmotne razmere izboljšale ali vsaj toliko uredile, da bi redno prejemali dohodke. Povedali so nam, da bomo morali letos veliko delati, še več kot lani, da si bomo zaslužili plače.«

Drugi:

Veliko upanje smo stavili na kino-dinar. Po tolikih zborovanjih in intervencijah smo vendarle dosegli, da se pobira. Ministrstvo je odločilo, da nalaga vsako gledališče dohodke iz kino-dinarja v Hipotekarni banki na svoj račun. Iz tega računa se bodo plačevali najprej dolгови iz prejšnjih let, ostane se bo porabil za popravila stavb in za druge materialne izdatke, samo v Beogradu bo v te namene porabljenih le 30% kino-dinarskih dohodkov, ostalih 70% bo naloženih za novo gledališče, ki ga nameravajo tam zidati.«

Mestna občina je pokazala svojo naklonjenost do gledališča: votala je za 100.000 Din več subvencije ko lani; banovina pa je znižala podporo za 100.000 Din. Zagrebška mestna občina in savska banovina podpirata zagrebško gledališče vsaka z enim milijonom... Skupnih dohodkov ima Zagreb okrog 12 milijonov. Ljubljana? Kaj bo — kakih 5 milijonov vsega skupaj. Lansko leto smo dvignili obisk občinstva, ljudi je prihajalo v gledališče mnogo več, toda tega se blagajni ne pozna, ker so bile cene nižje.«

Prišli so še drugi udarci. Na pr. uredba o znižanju plač omoženim državnim uradnikom je v gledališču bridko zadela nekatere članice. Tako se je znižala plača igralci, ki stalno igra glavne vloge, na 1400 Din, druga, ki za prvo po uporabnosti le malo zaostaja, prejema le 1100 Din. Lani je uprava dala kdaj pa kdaj po kakih 100 Din za toaleto, letos pravijo, da ne bo nobenih podpor za nabavo toalet. Kako se naj prve igralce pri takšnih reduciranih dohodkih sploh še napravi? Nekateri omoženi baletne plesavke prejema po 400 Din plače na mesec; druge po 800—900 Din, in to pri napornem delu; saj morajo ves dan skakati — kako naj se primerno hranijo? 90% baletk in članov zbora je iz siromašnih družin.«

Spet eden:

»Naša organizacija je najboljši kompas razmer. Pred 5—6 leti nihče ni prošil za posojilo razen v izredne namene. Zdaj prihaj-

jajo člani po denar za vsakdanje življenjske potrebe. Revščina, ki je skrita... Igravec je po svojem poklicu dolžan čitati knjige, revije — ne veste, kako natančno si izračunamo, ali bomo mogli enkrat ali dvakrat na teden v kavarno, da pregledamo revije in časopise.«

Gosp. ravnatelj Golja je pokazal mnogo razumevanja za naš položaj in se je zelo potrudil, da bi gledališču preskrbel kako podporo. To je treba povedati. Tudi je nekaterim igralcem, ki so že dolgo pri gledališču in imajo družine, pri tem pa skoraj vsak dan nastopajo, in so doslej prejemali le po 1200 do 1500 Din plače, nekoliko povišal dohodek.«

»Naše delo ni lahko; skušnje dopoldne, skušnje popoldne, zvečer predstave.«

Zlo je v tem, da še danes nimamo gledališkega zakona. Veljala je dolgo stara uredba iz leta 1911, ki je bila pozneje izpopolnjena in razširjena na vse državo, ki so jo pa zadnji časi upravniki via facti suspendirali. Vse zadeve ureja uradniški zakon, isti, ki velja za pošto, železnico in davkarjo. Kaj je kompetenca uprave, kako daleč sega njena avtonomnost — tega nihče ne ve. Kdo nosi odgovornost za gledališče in kakšna je ta odgovornost in pred kom — tega nihče ne ve.«

»Naše gledališče bije boj za svoj obstanek — za kako okrnitev ne gre več. Reducirano je vse na minimum in je naravnost čudež, da še teče. Čudno, da govorijo kritiki še o umetnosti, ko se nam zdi, da opravljamo pasje obrtniško delo. Saj — kdo je intere-

Nad Grosupljem se utrgal oblak

V Račni je voda vdrla v hiše

Grosuplje, 24. avgusta.

Nad Grosupljem in okolice je danes od približno ¼ na 1 pa do ½ divjala silna nevihta, med katero se je utrgal oblak ter se je vtila silna ploha. V Grosupljah, še bolj pa v nižje ležečih vaseh je nastala prava povenjen.

Po poljih okoli Grosuplja se je nabralo takoj vode 15 cm visoko.

V nižje ležečih vaseh, kakor v Račni in drugod, pa je voda vdrla celo v hiše. Sko-

siran na našem gledališču?

»Opravljamo Sisifovo delo. Kar smo kamen na kamen zložili, se nam čez noč sproti ruši. In mi — gremo in spravljamo spet kamen na kamen. A kako hudo je začeti delo, o katerem ni jasno, kam bo vodilo. Kako kaže bodočnost? Popolna negotovost — mi gradimo in gradimo slovensko gledališče in ne vemo, kakšno bodočnost bo imelo.«

»Na drugi strani si lahko mislite, kako vse te stvari vplivajo na moralo človeka, ki je v najhujši borbi za vsakdanji kruh, v pohlepu, da si ohrani golo ekistenco...«

»Eno veselje smo letos doživeli. Penzijski fond, pri katerem bodo zavarovani vsi igralci brez izjeme. Uredba je že podpisana! Po 30 letih službe bo imel vsak igralec — tudi tisti, ki ni preveden — starostno pokojnino. Ko se to izvrši, bo mahoma v Jugoslaviji 30 igralcev pensioniranih.«

»Pri nas v Ljubljani ne bo pensioniran nobeden.«

»Za nas slovenske igralce je razmeroma najhujše, ker nam je pri Sotli postavljena meja. Imamo na izbiro samo Maribor in Ljubljano. Igravec igra vse življenje eni in isti publiki. To je malo tragično. Tistim, ki le pridejo v Zagreb, pravijo »bedasti Kranjci«, ako se kdo prine v Beograd, je »švaba«.

Takšne in podobne sem slišal med služabniki slovenske Talije in marsikatera je premisleka vredna.

Ko so igralci tako govorili, so se mi zdeli nekoliko utrujeni, preveč utrujeni za začetek sezone. In ko sem jim to povedal, so dejali — nikar kaj takega ne napišite. Slej ko prej bomo dali, kar je v naših močeh. Kljub vsemu smo si ohranili idealizem, ki nas je prignil na deske. Igrali vam bomo komedije in tragedije — za našo tragedijo nič ne marajte — mi smo komedijanti. s. s.

Uredite delavske plače

Predlog ljublj. Delavske zbornice o najnižjih delavskih plačah

Ljubljana, 24. avgusta.

Splošna brezposelnost, samovolja mnogih delodajalcev in nesocialno čuvstvovanje številnih, ki režejo delavcem skopi kruh, so izzvali vedno bolj občutno znižanje že itak skromnih delavskih mezd. Zato se je pokazala potreba, da bi država ali katerikoli drugi avtoritativni činitelj posegel odločno vmes ter z zakonom omejil plače, pod katere podjetniki v nobenem pogoju ne smejo iti. Delavske mezde namreč občutno padajo, pri nekaterih podjetjih pa so že tako nizke, da delavci zaslužijo kvečjemu že za suh kruh, nikakor pa ne morejo še tako preprosto vzdrževati družine, ne plačevati stanovanja in niti misliti na obleko. Nižina mezd je škodljiva vseh splošnosti. Slabo prehranjen delavski sloj pomenja veliko izgubo za narod in njegove tvorne sile, tako stanje pa je tudi škodljivo vsemu gospodarstvu, ker občutno pada notranji konzum.

Ljubljanska Delavska zbornica je pričela z inicijativo v tem vprašanju in je sprožila misel, naj bi se izdal pravilnik z zakonsko močjo, ki bi določal tako zvane minimalne mezde delavcev, pod katere podjetniki v nobenem primeru ne bi smeli iti. Delavska zbornica je že napravila osnutek tega pravilnika in ga razposlala vsem strokovnim organizacijam in delegatom Delavske zbornice, poudarjajoč, da je treba o tem vprašanju načeti obravnavo v delavski javnosti z namenom, da se razlike v gledanju na to vprašanje izenačijo. Zbornica je pozvala vse organizacije, da se o tem izjavijo.

Osnutek pravilnika se sklicuje na čl. 4 in 15 zak. o minimalnih mezdah. Po teh članih se morajo določiti stanju in kraju primerni stroški za življenje po posameznih kategorijah zaposlitve. Enota, po kateri naj se določajo normativne mezde, bi bila povprečna dnevna zavarovana mezda pri OUZD.

Delavstvo se razdeli predvsem na štiri kategorije, in sicer: nekvalificirani delavci, nekvalificirani sezonski delavci, priučeni in izučeni delavci, priučeni in izučeni sezonski delavci. Sezonski delavci so tisti, ki v zimskem času prekinajo delo. Dalje bi se delavci razdelili tudi po starostnih skupinah in spolu.

Mezde bi se določile po teh-le smernicah: Nekvalificirani sezonski delavci v starosti 14—17 let dnevno 10—15 Din za moške, za ženske tudi 10—15 Din. V starosti 18—20 let za moške 15—26 Din, za ženske 15—22 Din. V starosti 20—24 let za moške 26—33 Din, za ženske 22—25 Din. V starosti 25—30 let za moške 33—40 Din, za ženske 25—27 Din. V starosti nad 30 let za moške 40 Din, za ženske 27 Din. Mezde nekvalificiranih delavcev v sezonskih obratih bi znašale 150% zgoraj omenjenih mezd, izvešni skupino od 14. do 17. leta, ki bi prejemale enako kakor nekvalificirani delavci iste starostne skupine.

Vajeneji v starosti 14—17 let prejemale v povprečju 3 učnih let mezd 10 Din. Določbe tega pravilnika bi se uporabljale kot smernice in bi se mogli mezdni inspektorati od teh smernic oddaljati, ako bi mogli to odlašanje utemeljiti s posebnimi tehničnimi razlogi.

To pa so le najnižje mezde, ki bi jih delavci prejemale. Seveda bo tudi naprej dano vsakemu delavcu in podjetniku, da se omenita za višje mezde. Namen pravilnika je predvsem zaježiti in onemogočiti še nižje mezde.

S tem pravilnikom bi se zagotovila nekakšna enakomernost v vsem mezdnem sistemu, dopustila pa bi se možnost, da se vpoštevajo posebne razmere in zlasti posebna kvalifikacija in podobno. Pravilnik vzdržuje dosedanja mezdna sorazmerja in ne spreminja dosedanjega razmerja med moškimi in ženskami mezdami. Družinskih mezd pravilnik ne določa, pač pa določa, da bi se delavec po 25. letu približal družinskemu ekistencnemu minimumu. Pravilnik bi predvsem zboljšal dosedanje stanje pri stavbinskem delavstvu in pri nekaterih tekstilnih obratih. Pravilnik bi preprečil izpodbijske (dumping) mezde ter nezdruživo konkurenco pri skrajšanem in tudi poljedelskem delu.

Pri sedežih Delavskih zbornic bi se osnovali mezdni inspektorati, ki bi nadzorovali izvajanje tega pravilnika in katerih področje bi se ujemalo s področjem Delavskih zbornic. Člane inspektorata bi imenovalo socialno ministrstvo iz vrst sodnikov delavskega zavarovanja in upravnih uradnikov Inspekcije dela. Enega člana bi imenovalo trgovsko ministrstvo na podlagi predlogov delodajalških zbornic, enega pa na predlog Delavske zbornice. Predsednika inspektorata bi imenovalo socialno ministrstvo. Inspektorat bi imel nalogo preiskovati višino mezd, sistemiziranje kategorij, reguliranje mezd in določiti minimalne mezde. Pritožbe proti sklepom mezdnega inspektorata so možne na višji mezdni inspektorat, ki bo eden za vso državo.

Delavstvo vse države, pa tudi Slovenije bi doseglo lepe uspehe, ako bi se ta pravilnik uresničil. S tem bi bile delavske mezde zakonito urejene in bi bilo izključeno nezdruživo odiranje in izžemanje delavstva. Idealne te mezde seveda niso, ker so le minimalne. Nešteto našega delavstva pa bi bilo s tem zavarovano pred izkoriščanjem. Posredno korist od ozdravitve stanja delavskih mezd bi imeli vsi stanoviti in vsa splošnost. Ob tej priliki le opozarjamo, da je poseben Rooseveltov socialni eksperiment v Ameriki, ki je bil seveda mnogo bolj širokogruden, rešil ameriško gospodarstvo pred popolnim propadom.

— Pri boleznih srca in pospešeni žil, nagnjenosti b krvavitvam in napadih kapi zasluga »Frans Josefova« grenčica lahko izpraznjenje črevesa brez vsakega napora.

Krizo občutijo tudi tatovi

St. Vid pri Stični, 23. avg.

V St. Vidu pri Stični se je v noči med sredo in četrtkom vtilotapil v župnišče tat. Stikal je po raznih prostorih. V družinski sobi je vzel hlapec dežnik. V kuhinji je dobil 10 Din, v jedilni shrambi je pobasal načeto salamo in se pokrepčal z mlekom. V pisarni je potegnil iz pisalne mize kar predalček, v katerem je bil ves cerkven denar, nekaj župnega čez 20 Din. Predalček je pustil pred župnikom na trati. Župnika je odnesel 10 Din, prazno denarnico je pa velikodušno pustil. Preteklega meseca so popravljali in pleskali stroho na zvoniku. Za to delo je šel ves razpoložljiv denar, zato je pa tako malo našel. Tat se je oglasil tudi pri mesarju Marinčiču in mu odnesel nekaj klobas.

Smrtna nesreča očeta 8 otrok

Ljubljana, 24. avgusta.

V papirnici v Goricanah-Medvodah se je danes zgodila huda nesreča, ki je ugrabila življenje družinskega očeta. Delavec Franc Kozamernik, stanujoč v Preski 20, je dopoldne okoli 11 epremiljal po strmini navzdol tovarniški vozček (funt). Na vozčku pa je naenkrat opovedala zavora in vagonček se je prehitro spustil navzdol. Med brzim dirom je padel Kozamernik pod vagonček, ki ga je stisnil za glavo in prsni kos ter ga občutno zmečkal. Nezavesten in ves krvav je Kozamernik obležal pod vagončkom. Prišli so mu na pomoč drugi delavci, ki so se zgrozili nad prizorom: Kozamernik je imel razbito vso lobanjo, vendar pa je še hropeč. Iz papirnice so poklicali

naglo ljubljanski reševalni avto, ki je v naglem diru odvozil proti Medvodam ter skoraj v rekordnem času prevozil 15 km dolgo pot. Reševalci so Kozamernika našli še živega, ga hitro naložili na avto ter ga naglo odpeljali proti ljubljanski bolnišnici.

Toda Kozamerniku ni bilo več pomoči. Zdravniki so takoj spoznali, da zanj ni rešitve. Res je nekaj minut po prevozu Kozamernik umrl. Ta strašna nesreča je globoko presunila vse prebivalstvo okoli Medvod, ki je Kozamernika poznalo kot vestnega delavca in skrbnega družinskega očeta. Za predobrim očetom žaluje poleg žene tudi osem malih otrok, ki jim je skrbni Kozamernik skrbel za kruh, sedaj pa so ostali brez očeta in brez rednika.

Ljubljanske vesti:

Spored festivala slovanskih narodnih plesov

Pod najvišjim pokroviteljstvom Nj. V. kraljice Marije

Sreda, 5. septembra ob 20: Slovanski plesi. Simfonični koncert opernega orkestra v Filharmonični dvorani.

Četrtek, 6. septembra ob 20: Češka selška svatba. Izjava Narodopisna društva iz Plzna. Operno gledališče.

Petek, 7. septembra ob 17: Slovanski plesi poleg velesejma: Raj pod lipo pri Ziljanah — Rusalijski (Gjergjelijah) — Istrsko kolo — Šumadijsko-rosavsko-levačko kolo (Duboko pri Jagodini) — Kolo z otoka Krka (Dobrinj) — Črnomaljsko kolo. — Ob 20: »Mala Floramy«, opereta v opernem gledališču (dalmatinski plesi).

Sobota, 8. septembra ob 10.30: Sprevod narodnih noš. — Ob 15: Slovanski plesi poleg velesejma: Bolgarska kola (Sofija) — Ples iz okolice Trsta — Baranjsko kolo (Beli Manastir) — Bunjevačko kolo (Subotica) — Kajkavsko kolo (Lupoglav) — Moravska (Korčula). — Med plesi monstre-koncert Hubadove pevke župe (300 pevcev in pevk). — Ob 20: Premiera operete »Sveti Anton, vseh zaljubljenih patron«, operno gledališče (slovaški plesi).

Nedelja, 9. septembra ob 10.30: Promenadni koncert v Zvezdi. Skup narodnih noš. — Ob 13: »Prodana nevesta«, sodelovanjem Narodopisne društva v Plzni, na letnem gledališču v Tivolju. — Ob 19: Slovanski plesi poleg velesejma:

☉ Sv. maša za turiste in izletnike bo jutri v kapeli Vzajemne zavarovalnice ob četrni na pet zjutraj (pred odhodom gorenjskega turističnega vlaka).

☉ Sepsa na kirurškem oddelku. Kakor čujemo, je na kirurškem oddelku ljubljanske bolnišnice zopet izbruhnila sepsa, ki ovira redno zdravljenje bolnikov in ranjenecov. Preiskava je dognala v fiziološki raztopini, ki služi za razkuževanje, celo bacila »Pyocyanus«. To ni prvi primer, da je izbruhnila sepsa, in to dokazuje, kako nujno potrebna je razširitev ljubljanske bolnišnice, saj so na kirurškem oddelku bolniki tako na gostem, kakor niti med vojni v vojaških lazareti ranjeni niso bili.

Kuriva 33%, jeze 100%
To prištedi LUTZ-PEC, Šiška

☉ Komemoracija generalu Majstru. Predsednikom je v dvorani Delavske zbornice priredilo emigrantsko društvo »Tabore« komemoracijo generalu Rudolfu Majstru. Ospredje dvorane je bilo okrašeno s trobojnico in Majstrovo sliko ter z zastavo nekdanjega pevskega društva »Nabrežinec«. Proslave se je udeležilo večje število zastopnikov raznih organizacij. Zalno svečanost je otvoril predsednik Saša Strekelj, nakar je pevski odsek zapel »Očenaš«. Govornik je bil soborec pokojnega junaka prof. Dolar iz Maribora, ki je lepo orisal Majstrovo zasluge in njegov svetli značaj. Akademik Figar pa je recitiral tri Majstrrove domoljubne pesmi. Svečanost je na vse številno občinstvo napravila globok vtis.

☉ Nesreča delavca. V drvarnici restavracije na glavnem kolodvoru je danes popoldne skladal drva 18letni čistilec orodja Martin Grabec. Drva so se vsula nanj in ga pokopala pod seboj. Nezvestnega Grabeca so potegnili izpod skladovnice, nakar ga je reševalni avto prepeljal v bolnišnico. Grabec ima hude notranje poškodbe, ki pa k sreči niso smrtno nevarne.

☉ Tramvaj se zaletel v avto. V Gradišču so včeraj doživeli karambol med tramvajem in avtomobilom. Osební avto, ki je vozil pred tramvajem, se je namreč naenkrat ustavil, tako da voznik ni mogel v pravem času zavreti tramvaja. Tramvaj se je zaletel v avtomobil. Posledica je bila, da so se na tramvaju razbile vse šipe. Med potniki je nastal seveda poplah, vendar se ni nikomur nič hudega pripetilo. Tramvajska družba ima okoli 200 Din škode.

☉ Policijsko opozorilo kolesarjem. Spričo množicah se tramvajskih nesreč, zlasti pa nesreč v Prešernovi ulici in na Vodnikovem trgu, je policija sklenila, da najstrožje po-

stopa proti kolesarjem, ki bi brez potrebe vozili po tramvajski progi, obenem pa tudi proti pešcem, ki se postavljajo v ozkih ulicah, kakor v Prešernovi in Selenburgovi ulici na hodnike ter ovirajo drugim pešcem pot, nakar so prisiljeni hoditi po tramvajskih tirih. Policija bo take strogo kaznovala, zato je boljše, da naše opozorilo upoštevajo.

☉ Če bo slabo vreme, se bodo slovanski plesi izvajali v unioneški dvorani.

Kajkavsko kolo iz Lupoglava

Dr. Jože Rant
Zobozdravnik spec. zopet redno ordinira
Ljubljana, Nebotičnik - Tel. 33-93

☉ Čigava je doza. Polietilja je te dni aretirala dva Bosanca, pri katerih je našla masivno cigaretno dozo iz alpaka srebra. Na dozi je monogram MB. Bosanca trditva, da sta dozo pribrarantala v neki gostilni, vendar pa policija domneva, da je bila kje ukradena. Lastnik naj se zgleda na policiji.

☉ Upokojen lvarski vodja, srednje starosti, želi nadaljevati svoj poklic. Je zanesljiv delavec z vsestransko strokovno izobrazbo. Naslov pripravi »Slovenec«.

☉ Katera dama želi najmodernejšo obliko file klobuka, najnižje cene kakor žalni klobuk in pajčolan, naj obišče salon »Anita«, Ljubljana, Krekov trg 10.

Samo teden dni
je še do otvoritve
jesenskega velesejma v Ljubljani
Ne zamudite pravočasno opozoriti na svojo
velesejsko razstavo polom
reklame v „Slovencu“
ki se Vam bo bogato izplačala

Kličite
telef. št.
29-92

Opozarjamo posebno na prvo velesejsko izdajo, dne 1. septembra
S lozadavnimi nasveti in proračuni Vam je vedno na razpolago
Inseratni oddenek „Slovenca“

Mariborske vesti:

Prijeti požigalec - slaboumni sosed

Maribor, 24. avgusta.

Včeraj so imeli v Ruperčah pri Sv. Marjeti ob Pesnici požar. Pogorela je vinčarija marješke farne cerkve, v kateri je stanoval viničar Anton Pulko. Požar je vpepelil poslopje ter napravil 40.000 Din škode, na obžganem sadnem drevju in uničenih brajdač pa nadaljnjih 10.000 Din, tako da je skupna škoda 50.000 Din. Danes so pa pripeljali v zapore mariborskega okrožnega sodišča povzročitelja tega požara, sosednjega viničarja Ivana Najvirta. Požigalec je svojo krivdo že v polni meri priznal. Najvirt je star 30 let ter je ljudem znano, da v njegovi glavi ni čisto vse v redu. Že kot otrok je zagrešil požig in sicer je zažgal v Ruperčah doma-

čijo posestnika Pečovnika. K zadnjemu požaru pa ga je po njegovih besedah napotilo govoričenje ljudi, da je brezverec. Radi tega se je spravil z ognjem nad cerkveno lastnino. Ko je zažgal slamnato streho, se je nahajal viničar Pulko v vinogradu. Priklical je sosede na pomoč, pa je bilo vse gašenje zaman. Sum je padel takoj na Najvirta, ki stanuje v drugi viničariji kakih 100 korakov stran. Ljudje so ga našli za mizo sedečega, v rokah pa je držal dolga in ostro nabrušena kuhinjski nož ter zagrozil, da zakolje vsakega, razen orožnikov. Prestrašeni so se ljudje pred nasilnežem razgubili. Ko so pa prišli orožniki, je mirno odložil nož iz rok, jim izročil vžgalice, s katerimi je zažgal, ter se dal brez odpora odpeljati.

☐ Nova elektrarna na Pohorju. O otvoritvi nove elektrarne na Pohorskem domu smo že poročali. Ker smo pa prejeli od raznih strani vprašanja o tehničnih podrobnostih te elektrarne, prinašamo še to-le: Za pogon potrebno vodo dovajata elektrarni pri Pohorskem domu dva potoka, ki dajeta tudi v največji suši 5 l vode na sekundo. Po 140 m dolgih dotočnih ceveh teče voda do zbiralnika in nadalje po 250 m dolgih tlačnih ceveh prereza 12 cm s padcem 112 m po zelo strmim bregu do centrale, ki leži 200 m pod Pohorskim domom. Mala strojna naprava ima prostora v strojni s ploskvijo 3 krat 3,50 m. Peltonovo kolo ima samo 27 cm premera, odprtina pri iztoku vode celo samo 1,9 cm. Vendar pri pritisku 11 atmosfer (za primer: vodovod v Mariboru ima pritisk 4 atmosfer, približno istega v Ljubljani) proizvaja malo kolo 5 ali največ 9 konjskih sil, kar zadostuje za razsvetljavo Pohorskega doma in Mariborske kočice. Naponski in mehanski regulator zagotavlja stalno razpoložljivemu vrtilnemu toku v omrežju enakomerno napetost 220/380 v. Prosti vod do Mariborske kočice meri 1500 m. Z izjemo električnih strojev je cela naprava domač proizvod. Ta elektrarna na Pohorju je trenutno najmodernejša naprava v naših planinah in radi tega je umljivo zanimanje, ki ga kažejo zanjo zainteresirani iz gorskih krajev.

☐ Nov cenik mesa. Mariborski mesarji so imeli sestanek pri Halbwidlu, na katerem so razpravljali o konkurenci, ki jo delajo nekateri stanovski tovariši na trgu. Na sestanku se je določil enoten cenik mesa, ki pa kaže dosežanje cene: govedina Din 8—10, teletina 8—10, svinjina 12—14, vse brez doklad. Na sestanku so zahtevali, da se morajo tega cenika držati vsi mesarji, kar bo pa težko izvedljivo.

☐ Ljudje izginjajo. Že nekaj dni pogrešajo delavca pri tvrdki Franc Lešnik (zastopstvo Maggi-izdelkov) Marka Potočnika. Odšel je z doma brez vsakega obvestila ter se, še do danes, ni vrnil. Ker je bil pogrešan Potočnik trezen in priden človek, ki ni imel vzroka za nenaden beg, sumijo, da je postal žrtev neznane nesreče.

☐ Ribe na trgu. Dočim poročila časopisje, kako se v Ljubljani in Zagrebu mastijo s ceno-tno tunino, smo imeli v Mariboru včeraj še vedno samo sardele in škombre na trgu in te po znatno višji ceni, kot tunine. Velike sardele so se prodajale po 14 Din, škombri pa po 18 Din za kilogram.

☐ 45 let zakonskega življenja. Te dni praznuje ugledni mariborski slikarski mojster g. Franc Kolar 45 let zakonskega življenja s svojo soprogo gospo Ano. Zakonca sta dolgo vrsto let preživela v neskaljeni sreči in zadovoljstvu. Želimo jima dočakati zlat jubilej v moči in zdravju!

☐ Župnik Rogaska Slatina (Sv. Križ) je dobil sedanji župnik iz Prihove g. Julij Vajda.

☐ Davčna uprava za mesto Maribor razglašala, da so izročile davčni upravi za mesto Maribor stare obveznice 2½% vojne škode v zameno v času do 11. avgusta, se vabijo, da takoj dvignejo pri tej upravi nove obveznice in sicer osebnosti proti priznanici in oddaji ustreznih izvirnih revizorov med uradnimi urami. Ker se vrši zbiranje za dobitke že 1. septembra, se lastniki opozarjajo, da obveznice dvignejo že do 31. avgusta.

☐ Kolesa na ulici. V Mariboru se je ustalil običaj, da postavljajo lastniki trgovin in drugih poslovalnic pred lokali na hodniku za pešce stojala za kolesa. Zadeva je v redu, dokler so ta stojala postavljena tako, da ne ovirajo osebnega prometa. Večina stojal pa je nameščena kar sredi trotoarja, da se jih pasanti komaj izogibajo. Bilo bi potrebno določiti, da se smejo takoj stojala postavljati samo ob zidu, da ne bodo ovirala prometa.

☐ Celodnevna tura se uvede na Mariborskem otoku s 27. avgustom ter bodo vstopnice za kopanje, kupljene dopoldne, veljale ves dan. Z istim dnem bo vozil zadnji avtobus iz kopališča (Kamnica) ob 19.05. ob nedeljah pa ob 19.25.

☐ Lekarniško nočno službo vrši prihodnji teden od 26. avgusta do 2. septembra Minařikova lekarna »Pri Orlu« na Glavnem trgu.

Vinogradi v ormoško-ijutomerskih gorinah

Sv. Bolfenk na Kogu, sredi avgusta.

Ze črček prepeva...
Zgodaj se je letos oglašil, toda v trgatav še ne vleva, četudi se grozdje vidno mehča in hiti k dobi zorenja. Zadnje deževje je trto nekoliko motilo, a kmalu je nastopilo lepo sončno vreme. Vsa glavna vinogradiška dela so končana. Tu in tam se vrši tretje okopavanje, odstranjajo se vrhovi in iz vinogradov se spravljata trava, zakaj že stari vinogradnik črešnjevski Franc Jančar je v svoji kajžici »Umni vinorejce« strogo zahteval, češ: Med Veliko in Malo mašo mora biti iz gorice vsa trava spravljena!

Ugodno znamenje za dobro vinsko letino je dejstvo, da je že precej jagod šipona, ki navadno bolj pozno zori, mehkih, tu in tam se je celo že tudi laški rizing, ki v obče zelo pozno zori, uklonil toplim sončnim žarkom.

Vinski trgovini je precejšen zastoj, ker so zaloge do malega že izčrpane. Letnik 1933 se išče za brizgane. Sedaj po drugem, t. j. polletnem vrenju se je ta letnik zdajno dobljal, postal je bolj plin, preobila kislina, ki ga je delala neharmoničnega, poizgubila, oz. se je kot spojina s kalijem vsedla kot grampa ali vinski kamen na dno in ob strani soda.

A. K-L.

Kulturni obzornik

Nemško gledališče - razbito

(Ob drugem uvodniku Heringove knjige: »Wir und das Theater«).

Hering: »V času, ko je vznik nemškega teatra in njegova eksistenco tako ogrožena ter se ven in ven šušlja toliko in s tako obupnim in neproduktivnim pesimizmom o bodočnosti gledališča, se mi zdí potrebno, da izpregovorim pametno in odkrito besedo o tem, kaj je priredilo do tega, ter skušam pokazati kriva pota, na katera je zdrslo nemško gledališče.«

Po pravici so vzdeli poslednjim letom nemškega gledališča: »čas velikih igravcev«. Nepregledna šuma talentov je šla skozi gledališča, bodisi to za dramo, komedijo, bodisi revijo ali opereto. Za vsako stroko neverjetna množina izvanrednih talentov. Pa so si meli roke in dejali, da živijo v zlati teatralni eri. Pojdimos stvari nekoliko bolj do živega, pogledjmo si jo pobliže.

Bog ve, da je res, da na svetu nikoli še ni bilo možno, da bi bilo na tucate prvostvornih igravcev — a nikake igravske umetnosti, cel roj režiserjev — a nobenega ansambla, vse polno dramatikov — a nikake drame. Se nikoli še niso vrednote tako bogato cenile, a skoro v isti sapi spet zanemarile, kot prav poslednji čas. Se nikoli še niso umetniki tako hitro izrabili in izotirali, ko dandanašnji. Danes ta dan ne potencirata dva promananta, ki nastopita skupaj na isti večer, niti najmanj vrednosti predstave, nasprotno, ovirata jo, celo v materialnem smislu. To deistvo drži nele za opereto, ampak tudi za klasično dramo. Praksa je jasno pokazala, da je Werner Krause sam zase in Heinrich George sam zase več, ko Krause plus George skupaj. Kako neki je prišlo do tega?

1. a. Prvo gnitje se je pričelo že pred dobrimi 30. leti. Vse skupaj je tesno zvezano z osebnostjo in direktorskimi metodami Maksa Reinhardta. On je prvi izpodkopal temelje in zapil ves svoj apotolat samo v prvi večer. Reinhardt je bila premiera bog, repriza nič. Nova inscenacija ga je interesirala samo do momenta, ko je padel po končani premijeri ob grmenju v auditoriju železni zastor. Prvi igravci so odšli takoj na gostovanja ali pa jih je poslal Reinhardt na skušnjo za drugo, tretje, ..., deseto delo. Ni čuda, če se je vcepil pri njih pretiran čut in samozavest, da je ves teater naperjen edinele v premiero, regularen repertoar pa je zanje deseta brig. Vskočiti so morali alter-nisti. Ker niso prišli ti igravci drugih zasedb do zadostnih vaj, so bili, hočeš nočeš, v tem tesno jim odmerjenem času prisiljeni kopirati igravce prvega večera tako v tonu, hoji in kretnjah. Izcimili so se na ta način pri Reinhardtju že zgodaj zamenjalni pari. Prva in druga zasedba, v tem je iskati prvo zaslepljenost današnjega oboževanja zvezdnikov in podcenjevanja mladih, a sposobnih srednjih talentov. Igravci niso bili med seboj več nigrani, o stilu ni bilo govora, ansambel je šel po zlu. Rodili so se prominenti in kopije teh. Igranje je podleglo šabloni. To gnitje se je načelo ravno v času, ko je teater najbohotnejše cvetel. Maks Reinhardt je ustvaril in dokončal z vsem pompom in bogastvom meščanski teater (njegov teater je pravo vtelesenje takratne buržujске dobe; vse razkožje takratnega časa je prenesel iz salona na oder, a ga obenem tudi raz-drl. Odkril je kopo talentov, a jih tudi prav tako hitro zatrl, kakor jih je sprva visoko pognal. Reinhardt je pogruntal talent, kakor nihče drugi. Zalezel je igravca, pa če ga je imel najti šest klafter pod zemljo. Naredil jim je ime in jih zaposlil do nezvestosti. Imel pa je svoje muhe. Držal in vil jih je samo na enem poprišču; lepega dne se jih je naveličal in jih pustil kar na lepem pasti. Direktor Maksa Reinhardt sliči nekako ljubitelju in zbiratelju zlahtnih kamnov, ki jih od prilike do prilike rad menja. Igravec mu je postal dragoceno blago, s katerim se da služiti bogate novce. Reinhardt je od-gojil ansambel specialistov, ki so v drugih strokah in tujih režijah povsem odpovedali, ker njihova umetnost ni bila ubrana v zaokroženo celoto, nego

izklesana v nianse in razne stilne mamile. Krušila se je homogenost, nastala je disharmonija. Umetniki v najproduktivnejših letih, ko jim je dozorela umet-nost prav do vrha, stoji danes izven razvoja. Maks Reinhardt, teatralni genij, najpopolnejša teatralna potencia vseh časov, je odgojil in uničil nepregled-no fronto talentov. Maks Reinhardt, stvarnik in pokončevavec, je izvajal nemškemu teatru evet-tno slavo; čarodej, ki je izmotal iz igravca po-slednjo stroko energije, a jo hkrati tudi zamoril.

1. b. Maks Reinhardt je najmočnejša osebnost visokokapitalističnega teatrskega sistema in hkrati njegovo orožje. Mimo njega so vsi preostali režis-erji prazen nič. To je njegova umetniška oporoka. Kakor povsod in vselej v življenju, tako so bili tudi med igravci vselej protagonisti in primadone. Toda, ako je gostoval Kainz (največji nemški igrav-ec vseh časov) — svojo karijero je pričel v našem slovenskem Mariboru) ali je igral na deželi Mat-kowski in romala po provinci Agnes Sorma, so ostali ti umetniki veelej v kontaktu z odrom in ansamblom. Ranili niso niti najmanj že zajete ubra-nosti in harmonije. Zdal pa sta srčika izkravjeva. Dandanašnji so se samo prominenti in nepromi-nenti. Danes poznajo samo se — saj gledališki di-rektorji in igravci so tega mnenja — vloge, ne pa komadoj. Prominanti so sami svoji direktorji, išče-jo si sami vloge, izbirajo si sami svoj repertoar. Direktorji podkajajo krivdo igravcem. Večno je pri-toževanje in nerganje direktorjev, da prvi teater radi blaznih plač prominentov v propast. Kdo je tega kriv? Je li oni, ki so te predpogoje ustvarili — torej: direktorji, ali oni, ki so planili po teh udobnostih — torej: igravci? Da so obdržali ti di-rektorji glavo na pravem koncu in da niso naredili igravca za boga ter bi indolence te voditeljev ne zašla v tako plitke in banalne vabe, ne bi prišlo nikdar do tako anormnih gaž. Berlinski gledališki direktorji, ki se zdijo samim sebi pravi mušniki, naj si bodo za trdno v svesti, da so naprtili ves riziko in odgovornost, s tem, da so tiskali igrav-čev ime na programu z večjimi in debelejšimi črkami kot pa naslov komada in avtorja, na igrav-ca. Riziko in odgovornost ustvarjata moč; ta pa velja tistega, ki se ji usuznji, težke denarje.

2. To brezbrizno početje je imelo za posledico

tudi silo nevarno in pretirano precenjevanje gleda-liške kritike. Igravec je tvegal z vsako novo vlogo svojo eksistenco in napeti je moral vse svojo energijo do pretega v premijero. Prišlo je tako daleč, da kritika ni bila igravcu več kontrola in kazipol, temveč privijanje ali pa apriorno negira-nje njegove umetnosti. Iz kritik so povzeli direktor-ji za kričavo reklamo doneče pasuse, jih rdeče tiskali in plakatirali. Neznansko je bilo v oči, da so vam začeli ti od sile brihtni kritiki pisati na sploh v tem pogrošnem »plakatskem stilu«. Igravcu je bila karijera uničena, ako mu kritiki niso peli hvala v samih superlativih. Ako nisi imel prvo-vrstnih kritik, si že opravi. Besedici »dobro« ali »slabo« nista zadostali. S tema vdevkoma je stav-il recenzent komad, predstavo in igravca k disku-siji. To pa je publika ostro zavrnila. Za njo so ve-ljala le pribita dejstva, jasne sodbe, nič slepom-išenja, torej: ja ali ne, to se pravi: reklama oziroma protireklama. Medsebojna povezavnost in odvisnost direktorjev, igravcev in kritikov je postajala čed-alje nevarnejša in tesnejša. Direktor je menil, da pelje »Thepiskaren«, toda prepustil je svojo oblast in vaje v roke igravcu — igravec zopet, je menil, da ga pelje, a se je predal recenzentu — le ta je spet menil, da ga vleče, za trdno si v svesti svojega vpliva in moči, ki ga je usuznila daleko bolj nego poprej, in je podredil svojo misijo trgovski eksis-tenci teatru in njenih nastavljenecv ter jo z njimi vred oznanjal in propagiral. Vse to ravnanje je ro-dilo nove sužnje. Teater se je dokopal do smrti. Kritika se je dokopala do smrti.

3. Dokončno pa je razmajaal teater — film. Mnogi igravci so morali od vsakdanjih skušenj v filmske ateljeje. Zapeljala jih je slava in denar. Resda, vsi ti igravci, cela goščava jih je, niso bili nikoli poprej tako razviti kot prav tedaj, ko so enomaj Hollywoodu filme in so romale njihove fotografije po vsem svetu, po vseh revijah. Pač pa je tudi resnica, da niso bili ti igravci nikoli moč-nejši in prepričevalnejši kot prav tedaj, ko so bili še v Berlinu na odru. Postali so žrtve filma in nje-gove mrzle tehnike. Postali so obrtniki svoje umet-nosti, gospodarji in žonglerji svojih sredstev. Roko-delstvo in tehnika sta zmagala nad dušo in umet-nostjo.

Peter Malec.

Pojasnjene cerkveni rop

Ljubljana, 24. avgusta.

V noči na 30. julija je bil izvršen v farno cerkev pri Sv. Gregoriju pri Velikih Laščah predrzen cerkveni rop, ki bi ostal skoraj gotovo nepojasnen, ko bi ugoden slučaj ne bil pomagal ljubljanski policiji razkriti ga. Stražnik ej namreč te dni opazil na cesti sumljivega moškega, ki se je obnašal skrajno sumljivo. Šel je za njim ter ga aretiraj v neki gostilni. Mož je imel s seboj večji zavoj. Ko so na policiji zavoj razvezali, so začudeni opazili dva lepa cerkvena ciborija, razstavljenega v dele. Pa tudi moža so kmalu spoznali, saj so hitro ugotovili, da imajo opravka s 37 letnim Antonom Pirnatom, doma iz Lipovca v kočevskem okraju. Pirnat je policiji dobro znan, saj je bil že večkrat kaznovan zaradi tatvine. Pred kratkim je odesedel 9 mesečno ječo ter je bil izpuščen komaj dne 26. junija. Pirnat je bil svoj čas rudar ter je oženjen, zadnje čase je stanoval v Hotedersici, klatil pa se je navadno po vsej deželi.

Po daljšem odklepanju je Pirnat priznal, da je on vlomil v cerkev sv. Gregorija, odkoder sta tudi oba ciborija. Povedal je, da se je skrnil omenjenega dne na župnijski vrt, odkoder je oprezal, kdaj pride cerkvenik zvonit Zdravo Marijo. Zjutraj je se v polmarcu cerkvenik v spremstvu nekega dru-

gega moškega res prišel, odklenil cerkev ter odšel v zvonik. Pirnat pa se je splazil za njim, se skrnil na koru ter počakal, da je cerkvenik odšel. Nato pa si je ob svitu večne luči ogledal cerkev, poiskal v zakristiji ključke ter z njimi odklenil tabernakelj. Našel je tam dva ciborija. Iz enega je stresel hostije v kot tabernaklja, drugi pa je bil prazen. Vzel je oba ciborija, ki sta srebrna in pozlačena. Lotil se je tudi nabiralnika, v katerem pa je našel samo 75 par. Pirnat se je nato splazil iz cerkve ter odšel proti Turjaku. Tam je neke v hosti skrnil oba ciborija. Beračil je nato pri kmetih okoli vasi Šmarje pri Grosupljem ter je v neki vasi iz neke kmetake hiše, v kateri ni bilo nikogar, ukradel sukno, v suknu pa je bila žepna ura. Oboje je Pirnat v Ljubljani zastavil za 150 Din v mestni zastavljalnici. Pred dnevi pa je odšel po ciborije ter ju prinesel v Ljubljano, kjer ga je doletela usoda. Ciborija je nameraval prodati kakšnemu trgovcu z dragimi kovinami. K sreči pa Pirnat ciborija ni poprej razbil ter sta oba popolnoma ohranjena, tako, da cerkev ne bo trpela stvarne škode. Policija bo po zaključeni preiskavi izročila Pirnata okrožnemu sodišču. Obenem pa pozivlje lastnika sukne in ure, naj se takoj oglasi pri najbližjem orožništvu ali pa ljubljanski policiji, da dobi oboje vrnjeno.

Kaj pravite?

Te dni je stalo v časopisih, da se naša gledališča z vso vneto pripravljajo na novo gledališko sezono. Pripravljajo resne drame in opere, ponavljajo in obnavljajo stare, da nam jih pokažejo v novih oblekah in v novih uprizoritvah, skratka, gledališke uprave se trudijo že sedaj na vso moč, da očlovečijo zanimanje občinstva za gledališče in s tem, kajpak, napolnijo tudi precej prazne gledališke blagajne.

Gledališka blagajna — to je trd oreh; še trši kakor je najtrša »vertheimerica« za najbolj izurjene svedroce. Ni pa zadeva tako brezupna kakor izgleda na prvi pogled.

To dni je namreč neki veliki dunajski dnevnik objavil oglas, kjer išče za svoje podjetje »pro igralko« (ali primadono), ki pa mora vložiti v podjetje najmanj 3000 šilingov ali po našem okoli 25.000 Din, zato pa bo smela s podjetjem gostovati tudi v tujih mestih.

Kaj pravite, ali ni to sijajna misel za napolniti prazne gledališke blagajne? Na svetu je vendar toliko ljudi, ki bi radi kazali svoje »umetniške« talente, med temi je pa gotovo tudi precej petičnih ljudi. Čemu naj torej ljudje plačujejo, da smejo poslušati cvileč kakšne primadone ali pa tutež in krulč kakšnih basistov? Naj vendar plačujejo primadone in basisti in igralci tiste ljudi, ki jih hočejo poslušati in gledati! Zakaj so pa v starih časih, menda v Atenah, dajali ljudem iz občinske blagajne denar za vstopnino, pa se občina ni podrla? Torej ali občina ali pa bogati igralci — eden bo že plačal!

Pa brez zamere...

Na želodcu in črevesju bolnim
pomaga odlična slatina
»Styria« vrelca iz Rogške
Slatine.
Vprašajte Vašega zdravnika!

Začetek šolskega leta

Ljubljana, 24. avgusta. AA.

Na narodnih šolah v dravski banovini se prične letos šolsko leto z vpisovanjem otrok dne 1. septembra, v ponedeljek 3. septembra naj bo šolska maša, v torek 4. septembra se prične redni pouk.

Rojstni dan Nj. Visočanstva prestolonaslednika Petra dne 6. septembra se praznuje z zahvalno službo božjo ter je ta dan pouka prost.

Nizozemski učenjaki v Sloveniji

Od ponedeljka do petka so se mudili v Jugoslaviji znanstveniki iz Nizozemskega, to je profesorji in dijaki univerze Utrehta in Amsterdama ter drugih. Vodil je ekspedicijski profesor dr. Oestreich, spremljal jih je pa P. Janez na prošnjo SPD po Julijskih alpih. Učenjaki so se bavili predvsem z geologijo, morfologijo in klimatologijo naših krajev. Lepota naših krajev, posebno Julijskih alp jih je zelo navdušila in so obljubili, da bodo Slovenijo ozir. Jugoslavijo še večkrat obiskali. Zelo jih je tudi presenetila gostoljubnost SPD, ki jih je sprejelo kot svoje goste in jim ponudilo vse ugodnosti svojih članov po planinskih kočah, kjer so bili od SPD nadvse dobro postreženi. Na vrhu Triglava so se Nizozemci mudili več ur ob najlepšem vremenu in razgledu ter risali bližnjo in daljno okolico.

V Bohinju so znanstveniki bivali dva dni in občudovali njegovo izredno lepoto. Zahvaljujejo se na tem mestu SPD za njegovo gostoljubnost, sploh vsem, ki so pripomogli k neuspešnemu poteku tega potovanja, ter slovenskemu ljudstvu, ki jih je tako prijazno sprejelo, sploh.

Ošli so od nas v Trst, odkoder bodo proučevali Kras in si ogledali Postojnsko in Skočjansko jamo. Nato se vrnejo nizozemski učenjaki skozi Ljubljano na sever. Na potovanju so že kakih 12 dni.

Svojevrsna slavnost

V nedeljo, 26. avgusta, praznuje Zalog, majhna, pa čedna vasica v cerkljanski župniji na Gorenjskem, slavnost, kakršnih ni veliko v naši deželi: 500-letnico velikega zvonarja Ker je to eden izmed najstarejših zvonov daleč naokrog, so Zaloganci upravičeno ponosni nanj; častiljivemu starčku, ki že 130 let visi v njihovem zvoniku, pa ima še vedno lep in močan glas, pripravljajo veliko slovesnost, pri kateri bo sodelovala vsa vas. Na slavnostno nedeljo popoldne bodo pred cerkvijo igrali prav tako staro slovensko znamenitost, svetopisemsko dramo: Izgubljeni sin (izdala Založba ljudskih iger v Kranju). Nikomur, ki se na to nedeljo potrdi v Zalog, ne bo žal! Zvon je vreden, da si ga človek ogleda, pa tudi »Izgubljeni sin« ne bo kakor »Dimež« ali »Teta na konju«, igralci, sami kmečki fantje in dekleta, so stvar že zdavnaj vzeli v roke in se pod vodstvom g. kaplana Casermana prav pridno pripravljajo na visoko obletnico zvonarja, ki je preživel že toliko rodov.

Smrtna nesreča v Begunjah

Cerknica, 25. avgusta.

V sredo popoldan ob 2 se je v Begunjah zgodila nesreča, ki je zahtevala življenje 22-letnega Kranjca Janeza, p. d. Mihovčkovga Janeza.

Usodnega popoldneva je šel Janez na delo k Bonaču, kjer so stavili nov kozolec. V višini 7 m je Janez premikal tram. Ravno, ko mu je mojster zakričal, naj tram pusli, se je tram prevrgel in padel na tla. S seboj pa je tudi potegnil nesrečnega Janeza, ki je padel na glavo in si zlomil tilnik. Na kraj nesreče je takoj

prišel tamkajšnji g. župnik, ki je ponesrečenca dal v sv. olje. Brzjavno so tudi obvestili dr. Pušenjaka, ki je takoj prišel z avtomobilom v Begunje, a je mogel ugotoviti le — smrt. Ponesrečenca so odnesli domov, kjer so ga položili na mrtvaški oder med cvetje, ki ga je Janez tako ljubil.

Pokojni je bil katoliškega prepričanja in vedno dobre volje. V jeseni je prišel od vojakov in s skromnim zaslužkom podpiral družino. Naj počiva v miru, žalujejo pa naj tolaži Bog!

Napad na blagajnika KID

Jesenice, 23. avgusta.

Kranjska industrijska družba ima, kakor znano, med vojno zgrajeno tovarno elektrod na Blejski Dobravi, pičlo uro hoje z Jesenic. V tej tovarni je zaposlenih okrog 120 delavcev in nekaj uradnikov z doktorjem inženjerjem na čelu.

Tovarna pa nima svoje blagajne, tako, da je treba za tedensko izplačilo delavcev po denar v glavno blagajno v jeseniško tovarno. To se vrši vsak četrtek v dopoldanskih urah, za kar je dosedaj še neznan ropar moral vedeti.

Ko se je danes dopoldne okoli devetih računovodja dobriške tovarne G. Janjo Stana peljal s tovarniškim vozom proti Dobravi, je nenkrat predenj skočil maskiran možki ter na nič bledga slu-

telega blagajnika nastavlil revolver, češ, naj mu izroči denar, ki ga nosi s seboj v aktovki.

Voznik Janez se je prvi hip sicer nekoliko prestrašil, a prisotnost duha je najbrž rešila njega in blagajnika večje nesreče, morda celo smrti. Z bičem je zamahnil proti gozdu ter zaklical: »Ljudje, na pomoč! Obenem pa je blagajnik zamahnil s palico po roparju, tako, da je ta v strahu, da so res ljudje v bližini, pobegnil ter izginil v gozdu, nakar je Janez pognal konja proti Dobravi, kjer je g. Stana celo zadevo naznanil.

Cesta z Jesenice do Dobrave vodi ves čas po samotnem gozdu, zato ni čudno, da se je na tem kraju izvršil poskušen roparski napad. V bodoče bo treba blagajniku pač oboroženega spremstva, sicer se današnji napad lahko ponovi z večjim uspehom.

Podzemeljska jama župana Permela povečana

Grosuplje, 24. avgusta.

Društvo za ureditev podzemskih jam v Ponovi vasi pri Grosupljem že nekaj let dela, da razširi jamo, ki je vedno bolj obiskana in edina urejena ter lahko pristopna.

Mesto sedanjega vhoda po navpičnih stopnicah bo napravljen vhod skozi takomenovano Ledeno jama. V jamo vodijo betonske stopnice in dobra pot, ki je bila nalašč zato zgrajena. S tem bo jama mnogo pridobila na svoji vrednosti kot izletna točka, ker je takoj prvi vtis drugačen. Delo je napredovalo sicer počasi, ker zahteva mnogo denarja, ki ga pa društvo izključno z vstopnino nima. Zato se dela v etapah. V jamo je napravljen monumentalni vhod z visokimi železnimi vrati. Tudi cesta od Ponove vasi do vhoda je v vedno boljšem stanju, za kar seveda tudi skrbi Društvo za ureditev podzemskih jam v Ponovi vasi.

Prizadevanje našega kmečkega prebivalstva za čim udobnejši ogled izletnikov, naj bi pomnožilo število obiskovalcev, da bo jama župana Permela, ki po svoji krasoti slovi in se more primerjati z drugimi inozemskimi jamami, končno dobila tudi električno razsvetljavo.

Zelo si skrajšate svoje delo

pri obnovi perila, ako vporabljate PST Patent Stop! Twist-pripravo, ker ne krpate, temveč šivate na šivalnem stroju

Koledar

Sobota, 25. avgusta: Ludovik, kralj; Patricija, devica.

Ostale vesti

— Planinska vs. maša bo pri Frischaufovem domu na Okrešlju v nedeljo 26. avg. ob 10. Planinci vabljani!

— Domšljavost. »Delavska Politika« iz Maribora, ki je organ obmejnih marksistov in ki v glavnem polni svoje stolpce z žaločinskimi nadpropalimi avstro-marksističnim bratcem, drugače pa stoji vsebinsko nekako na višini »Slovenskega Narodca«, kateremu je tudi sicer idejno precej sorodna, ta naši javnosti bolj malo znan pobornik pravovernega marksizma na naših tleh, se seveda kaj rad zaletava v »Slovenec«. Na njegova okorna razprezanja navadno ne odgovarjamo, ker so poleg običajnih histeričnih izpadov, ki pa so ob edanjem položaju marksizma razumljivi in skoraj opravičeni, v ostalem precej zabavni, in to je v teh pasjih dneh veliko vredno. Zadržiti je D. P. izvedela iz »Slovenca« o približanju II. in III. internacionalne (sama prav za prav spada z avstro-marksizmom vred h 2 in pol internacionali) in je takoj pogrnula, da smo se tega grozovito ustali, da nas kar groza in mraz pretresa. Očividno je D. P. teh očitkov zelo vajena in so pri njej precej pogosti, da so ji tako pri roki. Z obžalovanjem moramo ugotoviti, da z njo teh občutkov ne moremo deliti. Kajti pred marksizmom prav nič ne trepetamo, pa naj svoje razbitine tako ali tako reorganizira. Saj so se celo delavci otresli njegovega terorja in se ga bodo odločno branili. Da bi se pa »Slovenec« boril za kapitalizem in za kapitalistične interese, o čemer bi D. P. rada prepričala svoje čitatelje, tega pa niti ona sama ne verjame. Zajec tiči čisto v drugem grmu. Marksisti vedo, da jih je delavstvo spregledalo in da jim ne sledi več. Vzet jim je monopol nad delavstvom in delavskim vprašanjem. Tudi delovno ljudstvo vedno bolj začenja krščanski obnovitveni pokret in se obrača od grobega marksističnega materializma. Zato se sociji razburjajo in napadajo »Slovenec«, nikdar pa ne listov, ki so izrecno v službi kapitalizma in njegovih klik. Nervoznost D. P. razumemo, ker poznamo njene bolečine. Blagohotno pa ji tole povemo: Kadarkoli bo šlo za interese delovnega ljudstva, se nam vedno lahko pridruži in bomo obratno tudi mi podpirali njeno pisanje. Bomo pa vedno budno pazili na to in tudi delavstvo na primeren način opozorili, da v borbo delavstva za pravico in kruh ne bo mešala svojega sektarstva in kulturnobojnih instinktov, ki jih je prinesla s seboj iz liberalne šole. Seveda je zelo verjetno, da potni sploh ne bo imela česa pisati, ako ji neha biti kulturnobojna žilica.

— Danes teden se otvori ljubljanski velesejem. Vsi razstavljalci računajo tekom velesejskih dni na pozornost obiskovalcev iz mesta in z dežele. Na razstavljenih predmetih pa vsak najbolje opozori meščane in deželane, če narači primerno opozorilo v dnevniku »Slovenec«. Za trgovca in obrtnika, ki ne namerava razstaviti na velesejmu, je pa tem bolj potrebno, da potom oglasa v »Slovenec« opozori na svojo stalno razstavo v poslovnem lokalu. V obeh slučajih je reklama v časopisu v velesejskih dneh nujno potrebna in neodložljiva! To lahko potrdi vsak praktičen inšerent.

— V jamo Gradišnico je mogel vstop le še to nedeljo, 26. avgusta. Kakor smo že svojočasno objavili pod naslovom »Jamarji vabijo v želo Gradišnice«, sporočamo tem potom cenjenemu občinstvu, da bo omogočen vstop v to jamo samo še v nedeljo, 26. avgusta, nakar se bo dvigalo odmontiralo. Zanimanje za tega podzemnega veličana je zelo veliko, kar dokazuje že to, da je bilo ob priliki prireditve 15. avgusta kljub slabemu vremenu toliko obiskovalcev, da ni bilo mogoče ustreči želji in jih vse spustiti z dvigalom v Gradišnico. Slično je bilo tudi 19. avgusta. Da bi se pa moglo želji vseh ustreči, smo se odločili, da bomo spuščali v Gradišnico še v nedeljo, 26. avgusta od 9 dalje, na kar opozarjamo cenjeno občinstvo, predvsem pa sportnike, ki jih vlnodno vabimo na obisk žrela Gradišnice. Oddaljeno je od železniške postaje Logatec kakih 40 minut. Pomnite, zadnji dan vam je omogočen obisk žrela, zato ne zamudite prilike!

— Težka nesreča pri delu. Dne 22. t. m. se je zgodila na Medenovi žagi v Begunjah huda nesreča. Delavec Mrak Janez je šel pod žago, da bi popravil jermen, ki je zdrknul s kolesa. Ko je šel po stopnicah navzdol, so mu padla vrata na glavo, železo pa ga je z vso silo udarilo po glavi nad očesom. Sodelavci so mu prihiteli na pomoč. Poklican je bil tudi zdravnik iz Cerknice. Ponesrečenca so odpeljali v ljubljansko bolnišnico.

— Pri motnjah prebave, želodčnih bolečinah, zgagi, slabosti, glavobolu, migljanju oči, razdraženih živcev, nespanju, oslabelosti, nevolji do dela povzroči naravna »Franz Josefova« grenčica odprto telo in olajša krvni obtok.

— Zemljevid Gorenjske v merilu 1:75.000 (v velikosti 94x50 cm), poraben tako za turiste, kolesarje in avtomobiliste. Sega na jugu od Škofje Loke in Hudejuzne ter na severu malone do avstrijske meje, na vzhodu od Cerkelj in Grinoveca in na zahodu do Mangartove skupine in Krna na italijanski meji. S pridom ga bodo rabili vsi, ki potujejo po naši lepi Gorenjski. Ker je zemljevid risan natančno, obširno in pregledno, bo okras vsaki gorski postojanki v Karavankah, Kamniških planinah ter triglavskem pogorju, dalje pisarni, hotelov in gostilni na Gorenjskem. Cena je jako nizka — saj stane le 5 Din. Založila ga je Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

— Preveč potrošimo, če kupujemo inozemske vode, ko imamo odlično, domačo, naravno JORDAN grenčico, ki ugodno deluje pri zamenjavi prebavnih organov.

— Košnja otave se je pričela, poročajo iz dolenskega St. Vida. Zadnje dneve pa vreme nagaja. Ajda obeta dober pridelek. Repo bodo pa najbrž gošenice požrle. Toliko jih je, da so listi zelo objedeni.

Ptuj

Zopet požar. Preteklo noč je zažarelo nebo nad vasjo Lesigovec, občina Osleuveci. Goreti je začelo gospodarsko poslopje posestnice Albine Lajh; ogenj se je razširil z naglico na stanovanjsko poslopje. Vsačonom se je zahvaliti, da se ogenj ni razširil na sosednja poslopja in se jim je posrečilo požar omejiti. Zgorela sta le strešna stola obdelni poslopji in poljski pridelek. Škoda znaša okrog 15.000 Din in je krita z zavarovalnino. Kako je nastal požar, še ni pojasnjeno.

Celje

— Osebnosti v celjske gimnazije. S celjske gimnazije so premešeni: g. prof. Anton Gorup na dr. klasično gimnazijo v Ljubljani; ga. supl. Boženka Hruš-Jurčević na dr. žensko realno gimnazijo v Splitu; gđc. supl. dr. Ema Dembic na dr. realno gimnazijo v Murski Soboti; g. supl. Branko Rudolf na dr. realno gimnazijo v Novem mestu. Z dr. realne gimnazije v Glini je premeščen na dr. realno gimnazijo v Celje gđc. supl. Nada Ceranič. Profesor verouka g. dr. Fran Jaklič v Celju, dodeljen II. dr. realni gimnaziji v Ljubljani, je premeščen na dr. realno gimnazijo v Kranju.

— Otroški vrtec dobimo. Mestna občina celjska bo otvorila otroški vrtec v mestni narodni šoli na Mariborski cesti. Vpisovanje bo 1. septembra dopoldne v pisarni ravateljstva mestne deske narodne šole. Sprejemajo se dečki in deklice, ki so dovršili 4. leto starosti.

— »Slehniki« odpovedan. Končno so odpovedane predstave »Slehnika«, ki bi se morale vršiti te dni pred župno cerkvijo v Celju.

— Umrl je v celjski bolnišnici 18 letni dninar Tansok Franc s Teharij. N. v m. p.

— Zvočni film Celje. Maribor Zeitung ve poročati iz Celja, da namerava tvrdka Svetloton v Zagrebu, ki je snimala zadnji čas na mariborskem tednu, napraviti tudi okrog 400 m dolg zvočni film iz mesta Celja. V tej zadevi so se baje med omenjeno tvrdko in zastopniki mestne občine celjske ter nekaterimi celjskimi privatniki že vršili razgovori. Koliko so »e informacije točne, nam ni znano.

Kitajska zagonetka

Siva davnina in 20. stoletje v enem prostoru

Nihče ne ve natančno, koliko ljudi šteje »Država Sredinec«. Eni pravijo, da 450 milijonov, drugi pa, da 480 milijonov. Nihče ne ve natančno, katera ozemlja spadajo zraven. Mandžukuo priznava za samostojno državo edinole Japonska, drug nihče; toda Kitajska nima tam ničesar govoriti. Ali še pripadajo Kitajski Mongolija in Turkestan? Ali ni v Tibetu močnejša Anglija? — Nihče ne ve natančno povedati, kdo zdaj vlada. Ali maršal Čang Kajšek? — Ali spaja centralno vlado v Nankingu in obe ostali v Peking in Kantonu kaj več kakor rahla vez? Koliko pokrajin obsega tako zvana Sovjetska Kitajska? Ali ukazujejo tamkaj — v Fukien, Kwangsiu itd. — avtohtone oblasti ali pa nemara Sovjetska Rusija? — Kakšno je razmerje med Kitajcem in Japoncem? Ali je ta dežela njen najljubejši sovražnik, ki kani mimo treh pokrajin, ki jih je združil v Mandžukuo, odtrgati od nje še nadaljnj? Ali skuša samo gospodarsko ali pa tudi politično priti v Kitaj? Ali pa more Japonska uganjati svojo politiko samo zato, ker je v tistem sporazumu z nankinško vlado?

Kdo prav ve, kje se nehajo redne čete in se začnejo roparska krčda in obratno? Kdo je general in kdo roparski poglavar, ker prehajata ti dostojanstvi pogosto druga v drugo. Kdo je resni-

čen domoljub in se bje za neodvisnost, kdo pa je plačanec tuje države: Japonske, Rusije ali Združenih držav?

Ali je ta dežela, v kateri severni Kitajec ne razume jezika južnega Kitajca, ki je plemensko čisto drug tip, vobče enotna država?

In v katerem stoletju sploh žive ti ljudje?

V Kantonu in Nankingu imajo skrajno demokracijo. V nekaterih pokrajinah pa so vladavinske razmere patriarhalne ali despotske. Početje mnogoterih generalov in pokrajinskih guvernerjev spominja na čase fronde na Francoskem, na razpadajoče nemško cesarstvo konec srednjega veka. Eno najumetnejših starih stavbarstev vzbuja v tujcu vsepovsod občudovanje. V Šanghaju se vzpenjajo v višave nebotičniki, po vaseh in predmestjih pa prebivajo ljudje v kočah iz ila, kakor s preprostejših tudi v najstarejših davninah ne moremo predstavljati. Letalci krožijo v zraku nad vrsto kamel, ki so redno prometno sredstvo med severnim središčem Peipingom in severnimi pokrajinami. Z letalom zmagaš v enem dnevu pot, za katero rabi kamela šest tednov. — Brzovlak drvi med polji, na katerih kmet tepta zemljo, da na njej opravi mlačev. Tam veča žito z vejnice, da loči zrnje od plev, prav kakor ob Kristusovem času. Ženske študirajo na domačih in inozemskih univerzah, druge pa v kamenitem ročnem mlinu meljejo žito in se vpregajo v plug, če bivala odnece povodenj. — V »Peiping Medical Union College« se izobražujejo sestre za nego dojenčev po najnovejšem slogu, malo dalje pa sme zdravnik bolni ženski potipati samo žilo, ona pa mu na majhni sohici iz slonovine približno pokaže mesto, kjer čuti bolečine. V najzbranejših kuhinjah sveta strežejo z brezkončnimi vrstami jedi, kuli pa se zadovoljuje s par zrnji riža in v kropu kuhano zelenjavo. Razcapane hlače vozača rikše nikogar ne motijo v mestu, kjer domači krojači za borno plačo posnemajo vzorce zadnje pariške in londonske mode. Izbrane vezenine, rezbarije, čipke se prodajajo po cenah, da se tudi površen opazovalec z grozo vpraša, kakšno plačo dobivajo izdelovalci.

Pri Tsinanlju, na progi med Pekingom in Kingom, časte neko goro, Tešan, kot božanstvo. Na visokih šolah pa mladina pohlepno verjema rusko brezboštvo.

Ta seznam bi mogli še brez kraja nadaljevati, vedno krožeč okoli tega enega vprašanja: kakšen je ta narod v svojem bistvu? Kaj se da o njem prerokovati za bodočnost? Vprašaj o tem Kitajcev kolikor hočeš in kolikor hočeš Evropejcev: vsak ti bo drugače odgovoril.

Peti mednarodni kongres za gospodinjstvo, ki zboruje te dni v Berlinu. Na govorniškem odru je voditeljica nemške ženske fronte, g. Scholz-Klink.

Dar japonskega slikarja sv. očetu

Japonski slikar Takahashi Šomatsu, ki je že lani poslal sv. očetu dragoceno vdanostna darila, se je letos znova spomnil Pija XI. Poslal mu je dragocene stare japonske rokopise, ki vsebujejo buddhistične molitve, za vatikanski muzej. Tako dobro ohranjenih in popolnih rokopisov te vrste nima noben drug muzej na svetu. Glavni rokopis obsega molitve Daihan-nya (182. zvitek), kakor se imenujejo svete buddhistične knjige, ki jih je 6000, ter izvira iz haizanske dobe, je torej približno 1000 let star. Takahashi sam je buddhist.

Start v polarno smrt: Znameniti letalec Frank Dorbrandt (glej sliko!), najboljši poznavalec letalskih pogojev v arktičnih pokrajinah, ki je vodil mnogo reševalnih ekspedicijs, je zdaj sam odletel nad Polarno morje. Tik preden se je dvignil, je povedal svojim prijateljem, da je vzel s seboj samo nezadostne zaloge kuriva, ker da hoče tam umreti letalčeve smrti. Poslej niso našli nobene sledi za Dorbrandtom. Kaj je gnalo letalca v smrt, ni znano.

Če zna dekle boksati

Osemnajletna blagajničarka Suzana Lebreton v Parizu se je vračala ob treh popoldne iz banke, kjer je prejela 2500 frankov plače za nastavljenice svoje trgovine. Sredi neobljudene ulice je nenadno planil nanjo iz neke hišne veže potepuh in se hotel polastiti aktovke z denarjem. A blagajničarka, ki pozna boks, je sunila razbojnika s pestjo v obraz in z nogo v trebuh. Ko so prihiteli slučajne priče na pomoč, je odnesel tepeni napadalec pete in ušel zasledovalcem.

Ameriški polarni raziskovalec Ellsworth (levo) in polarni letalec Balchen, s katerim namerava nov polet v antarktis.

Kako je obljudena Nemčija

Najbolj obljudena dežela v Nemčiji je Saarska kotlina, kjer pride na vsak kvadratni kilometer 434 prebivalcev. Drugo mesto zavzema Saška s 347 prebivalci. Wirttenberška ima komaj 138, Pruska 136 in Bavarska 101 prebivalca na kvadratni kilometer. Najbolj obljudeno okrožje v Prusiji je Düsseldorf, ki šteje 742 prebivalcev na kvadratni kilometer. Sledi mu Köln s 388 prebivalci na kvadratni kilometer. Obe okrožji sta industrijski središči zapadne Nemčije, ki ima mnogo velikih mest z dobro razvito industrijo.

Najmanj obljudene so vzhodne nemške pokrajine ob poljski meji. Nekatere štejejo komaj 40 prebivalcev na kvadratni kilometer.

»Ali bi vam smeli nesti listino, gospod?«

Bodoči mož Španije: Gil Robles, vodja španskih katoličanov. Robles je začel odkrito opozicijo proti vladi in politični krogi v Madridu so prepričani, da bo vrgel vlado še pred jesensko otvoritvijo parlamenta.

Start nemško-poljskih tekem na progi Berlin—Varšava (783 km).

Edisonovo zadnje sporočilo

Slavni ameriški iznajditelj Edison je zapustil ob svoji smrti dve oporoki: eno o svojem premoženju, drugo o svoji moralni zapuščini svetu. Ta poslednja naj bi se objavila leto dni po njegovi smrti. Toda par mesecev za Edisonom je umrl tudi odvetnik, pri katerem je bila oporoka shranjena, in tako so listino založili in jo pozabili. Šele nedavno so jo slučajno našli in objavili, Edison izpoveduje svojo vero v napredek človeštva in napoveduje še v 20. stoletju iznajdbe, ki bodo rešile svet velikega dela današnjih skrbi. Te iznajdbe bodo odprle nove vire pogonske sile; višek pa bo, ko se odkrije način za razbijanje atomov. S tem se odpre industriji tako preobilne cenene pogonske sile, da se bodo silno pocenili vsi industrijski izdelki, kar mora slednjič pripomoči tudi do ugodne rešitve socialnega vprašanja. Ob zaključku oporoke izraža

Edison željo, naj bi si vsi iznajditelji sveta podali roke v sveto zvezo, da preprečijo zlorabo sadov svojega dela v vojne svrhe.

„Krasin“ rešil naučno ekspedicijo

Pred petimi leti se je odpravila na Vranglov otok naučna ekspedicija, ki je imela s seboj živil in drugih potrebščin za dve leti. Toliko časa je namreč nameravala ostati na otoku, nato se pa vrnila. Toda vremenske razmere v Ledenem morju so bile take, da se nobena rešilna ladja ni mogla približati otoku. Ekspediciji so bila v tem pošla vsa živila in druge potrebščine, baterije radiopostaje so se izrabile in tako je ostala brez vsake zveze z ostalim svetom. Člani ekspedicije so bili izpostavljeni nezasiščenemu pomanjkanju in naporom. Šele v poslednjem času se je posrečilo ledolomilcu »Krasinu«, da je pridr do Vranglovega otoka in rešil ekspedicijo.

Japonski ministri predsednik Okada, ki je načelnikom strank zagrozil, da bo razpustil parlament in razpisal nove volitve, če vlada ne dobi zaupnice.

Kako je poškval polet v vsemirje

Bruseljski večernik »Soir« priobčuje nazorno poročilo, kako je potekal vsemirski polet prof. Cosynsa in njegovega spremljevalca. Dvignila sta se bila ob 6 zjutraj z naglico 4 m na sekundo. Ob 7.30 je bil balon 5000 m visoko. Prizadevanja, da bi našla stik z belgijsko radio-postajo, so ostala brezuspešna. Okoli desetih dopoldne so oblaki začeli razgled. Kadar se je zopet zjasnilo, sta pridno fotografirala. Kmalu po enajstih sta zagledala Reno pri Strassburgu. Čez pol ure je plul balon nad severno Francijo. Ob 13.30 se je dvignil balon še višje. V teku ene ure sta izmetala sedem vreč obtežbe. Dvigala sta se z brzino 3 m na sekundo. Balon je plul s hitričo 55 km na uro. Ob 14 je bil nad Alpami, približno 15.000 do 16.000 m visoko. Ob 16 sta se začela v gondoli zelo neprijetno oglašati mraz in vlaga. Dihanje je postalo težavno in letalca je obhajala omotica. Ob 19 je bil balon še približno 10.000 m visoko. Padal je z brzino 4 m na sekundo. O mraku sta pristala. Med vožnjo sta letalca opazovala in merila kozmične žarke. O celotnem uspehu poleta Cosyns zaenkrat ni povedal svojega mnenja.

Možje grške zarote: general Pangalos (levo), ki je hotel vreči sedanjo vlado in postaviti za diktatorja generala Plastirasa (na sred); general Kondylis, (desno), sedanjí vojni minister, proti kateremu je bila zarota v prvi vrsti naporjena.

Vabimo Vas!

LJUBLJANSKI VEČESEJEM

1.-10. IX. 1934.

Železniška izkaznica za 50% popust na železnicah se dobi na vseh postajah po Din 5.-.

40.000 m² - 15 razstav:

Olasbena - umetniška - higijenska - izseljenška - ribarska -
perutinske, koz, ovac, psov - arhitektonske - „Weekend“ -
hranilniška - pohištvo - radio - živila.

Festival SLOVANSKIH PLESOV

Tekmovanje harmonikarjev. - Velikomestno zabavišče.

Naznanila

Ljubljana

1. Nočno službo imata lekarni: mr. Trnkoczy, Mešni trg 4, in mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20.

Drugi kraji

St. Vid pri Stični. Dne 8., 9. in 10. septembra bo v St. Vidu v Domu sodna razstava. Sadije, grozdje, sadjarske priprave bodo na vpogled.

Novo mesto. Društvo Rdečega križa v Novem mestu je prišlo s samaritanskim tečajem 20. avgusta. Vodja tečaja je primarij ženske bolnišnice g. dr. M. Z. Červinka. Predavali bodo tudi g. a. o. s. Romih, dr. Črtek, sekundarij ženske bolnišnice, in dr. K. Petrič, ravnatelj higienskega zavoda v Ljubljani. Drugi tečaj bo prišel 17. septembra.

Solske vesti

Vpisovanje v prve letnike vseh oddelkov Državne tehniške srednje šole v Ljubljani, to je arhitektonsko-građbenega, strojnega ali elektrotehniškega oddelka tehniške srednje šole, građbenega, strojnega, elektrotehniške, mizarske in strugarske delovodske šole, kiparske in rezbarske, keramiške, graverske in žitarske in ženske obrtne šole bo v soboto, 1. in v ponedeljek, 3. septembra dopoldne. Vpisovanje v višje letnike bo v petek, dne 7. septembra dopoldne.

Sola Zdrženja trgovcev v Ljubljani. Popravni izpiti bodo 8. septembra od 14 do 18. Vpisovanje za vaje v I. letnik bo 8. septembra od 9 do 11 in od 15 do 17, 6. septembra od 9 do 11. Za sprejem v I. letnik se zahteva iz razreda srednje ali mešanske šole. Vsak vajenec mora prineseti s seboj zadnje šolsko spričevalo. Vpisovanje v II. in III. letnik bo 6. septembra od 14 do 17 v pisarni združenja trgovcev. Šolsna znaša za I. letnik 600 Din, za II. in III. letnik 500 Din. Bred plačane šolnine ne bo nihče vpisan v šolo. Prav tako se pod nobenim pogojem ne dovoli plačevanje šolnine na obroke. Prošnje za znižanje, oziroma za oprostitve šolnine so brezpredmetne. Pričetek pouka bo 10. septembra ob 14. Podrobnosti so razvidne na šolski deski, Trgovski dom. - Zdrženje trgovcev.

Na državni realni gimnaziji v Kočevju bo vpisovanje v I. razred 1. septembra od 8. dalje. Vpisovanje v II. do IV. razred bo 3. septembra, v V. do VIII. razred pa bo 4. septembra. Vpla se vrši osebno. Prinesiti je s seboj potrebne dokumente, zlasti potrdilo davčne uprave za odmero šolnine. Otvoritvena služba bo 9. septembra ob 8. 10. septembra se bo začel redni pouk. Podrobnosti so nabite na uradni deski.

Na enoletni gospodinjstvi šoli na Jesenicah bo vpisovanje 1. septembra od 10 do 12 v osnovni šoli. Dne 3. septembra bo šolska masa, 4. septembra se prične redni pouk.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 25. avgusta. 12.15 Reprodukcijski koncert elter in mandolin 12.45 Poročila 13.00 Čas; nekaj za me, nekaj za te, nekaj za nje (pesniška revija gramofonskih plošč) 19.00 Koroška ura 19.30 Znanstveni politični pregled (dr. Jug) 20.00 Operne arije po Tone Petrovič; vmes po mladinske pesmi Nisa, Krstanova 21.00 Radijski koncert 22.00 Čas, poročila, harmonike in reprodukcijski glasba.

Dragi programi

SOBOTA, 25. avgusta. Beograd: 19.00 Koncert Beethovna in Bruchsa 20.30 Slovenska glasba 23.30 Zabavna glasba - Zagreb: 20.15 Štiričrtni klavirski koncert 20.45 Koncert zagrebških tramvajskih nameštencev 22.15 Zabavna glasba - Dunaj: 17.15 Radijski orkester in solisti 19.15 Preno iz Salzburga - Berlin: 18.20 Trio za klavir in violino in celom - Bratislava: 21.05 Orkestralni koncert in solisti - Budimpešta: 20.00 Operetni večer 21.40 Ciganska glasba 22.30 Salonski orkester - Milan: 21.40 Zabavna glasba - Praga: 20.30 Pesmi in recitacije 21.05 Koncert.

Novo meso

Tretje romanje na Brezje se pripravlja za nedeljo 26. t. m. Kakor že dvakrat, bi se tudi sedaj peljali s Kosovim avtobusom. Cena ostane neizmenjena. Kdor se namerava tega romanja udeležiti, naj se oglasi v trgovini J. Krajec nasl.

V spanju je skočila skozi okno iz prvega nadstropja kakih 6 m globoko 13letna Marjanca. Sanjalo se je ji tako živo, da so v stanovanju tatje, planila je pokoncu in se v zmedenosti poglana naravnost skozi okno na cesto. K sreči pa je to opazil pekovski pomočnik, uslužben pri g. Golažu, planil je pod okno in jo prestregel ter s tem preprečil večjo nesrečo.

Alja Rahmanova:

11

Zakoni v rdečem viharju

Dnevnik ruske žene

Tedaj komisar zagleda mene; precej je nehal zmerjati, tako iznenada, da sta vojaka in celo ubogo dekletce začudeno pogledala nazaj. Vljudo se mi je poklonil in me nagovoril z mirnim, skoraj nežnim glasom:

»S čim vam morem postreči?«

»Prihajam zaradi drv. Ze več ko tri mesece namreč nismo dobili drv in moramo dobesedno zmrzovati!«

»Zakaj se pa niste že prej obrnili do mene? Jez sem komisar Kalašnikov. Če bi se bili že prej zatekli k meni, bi takoj dobili drva. Tovariš Veršinnikov! Tovariš Veršinnikov!«

Peljal me je v veliko sobo, kjer je mnogo mladih ljudi, moških in žensk, sedelo pri mizicah in picalo. Medtem je poklicani tovariš Veršinnikov prihitel in se kot pes ponižno vstopil pred komisarja. Čudno se je razlikovala sijajna komisarjeva uniforma od razcapane uradnikove obleke. Tudi on je nosil vojaške hlače, ampak na kolenih mu je gola koža gledala eksoz luknje.

»Privedite mi tovarišico Brjansko!« ga je narahlil komisar.

Vstopila je stara dama.

»Kje pa tičite? Kam vas je nesel hudič!« je zarjovel nanjo komisar. »Iz katerega razloga niste izročili drv tej meščanki?«

»Kako vam je ime, prosim?« me je vprašala in prebledela.

»Za doktorja Rahmanova.«

»Gospod komisar,« je odgovorila, »saj ste mi sami ukazali, naj ustavim oddajo drv, ker je bil premeščen!«

»Kaj, jaz sem ukazal? Ali bi radi svoje predstojnike spravili na slab glas? Tovariš Veršinnikov!«

MALI OGLASI

V malih oglaših velja vsaka beseda Din 1.-; ženitovanjski oglesi Din 2.-. Najmanjši znesek za mail ogles Din 10.-. Mali oglesi se plačujejo takoj pri naročilu. - Pri oglaših reklamnega značaja se računa enokolonska 5 mm visoka pelitna vrstica po Din 250. Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znakno.

Službe iščejo

Železninar

starejša, dobra moč, išče primerno službo kot poslovođa, detajlist, skladiščnik ali kaj sličnega. Govori nemško, hrvatsko, slovensko in madžarsko. Cenjene ponudbe prosim pod značko »Železninar 100« št. 9485 upravi »Slovenca« (a)

Dekle

zmožno nemščine, želi službo k otrokom, v bučetu, mlekarstvo, zajtrkovnico ali kaj sličnega. Ponudbe pod šifro »Mirna« št. 9620. (a)

Službo dobe

Radio aparati

Zastopstvo v vsakem večjem kraju Gorenjske in Dolenjske oddamo. - Ponudbe na upravo »Slov.« pod »Zanesljiv« 9530. (b)

Zagrebsko pletilsko

podjetje išče za strojno pletenje rokavic spretno ter izkušeno moč. Ponudbe na naslov: Braća Hirschler, Zagreb, Gajeva ulica 3. (b)

Vajenci

Mesto vajenca

pri mesarju in prekajevalcu na deželi iščem za 14 letnega, močnega, poštenega, pridnega ter zdravega fanta, ki ima veselje za obrt. Nastop takoj. Trajnik Ivan, trgovec, Domžale. (v)

Pohištvo

Jedilnice

moderne, iz kavkaškega oreha, ugodno kupite na hranilne knjižice za polno vrednost, dokler traja zaloga. Na zahtevo pošljemo sliko na ogled. Erman Arhar, tovarna pohištva, St. Vid n. Ljubljano. (š)

Spalnice

s psiho in ogledalom, po 2000 Din proda mizarstvo Josip Goljar, Gosposvetska cesta 13. (š)

Dijaki

Dva dijaka

sprejem v vso oskrbo ali brez. Mirno, snažno, cenov. Puhar, Ipatčeva 4 (za topniško vojašnico). (k)

Vnajem

ODDAJO:

Dva trgovska lokala sedaj dobro upeljana, se oddaja radi preselitve, takoj. - Informacije da Grims, Stara cerkev pri Kočevju. (n)

Denar

Iščem posojilo

500.000 Din v gotovini. Vknjižba na prvo mesto. Nepremičnine večmilijonske vrednosti. Vrnitev, kakor tudi obresti po dogovoru. Cenjene ponudbe pod značko »Rentabilite« št. 9590 upravi »Slovenca« Maribor. (d)

Knjižico

Ljubljanske kred. banke. Mestne hranilnice in Kmetijske posojilnice ali dobroimietje Ljubljanske kreditne banke v znesku 80.000 Din kupi industriji, podjetje pod jako ugodnimi pogoji. Ponudbe pod »Dobiček« na upr. »Slovenca«, šte. 9601 (d)

Vložne knjižice

v znesku do 52.000 Din Hranilnice in posojilnice na Jesenicah, r. z. z. n. z. - kupim. Ponudbe upravi »Slovenca« pod šifro »Ugodno 1« 9562. (d)

Hranilne knjižice

Mestne hranilnice, ljudske ali Kmetijske posojilnice v Ljubljani, kupim proti mesečnemu odplačilu. - Cenjene ponudbe pod »Ugodno izplačilo« št. 9595 upravi »Slovenca«. (d)

Vložna knjižica

Kmetijske posojilnice v Ljubljani, glaseča se na 100.000 Din - naprodaj. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 9619. (d)

Sirile »Slovenca«

Kupimo

Jeklen merilni trak

rabljen, dolžost 25 m - kupim. Rudolf Zerjav - židarski mojster, Mestni trg 22. (l)

Posestva

Doben oglas v »Slovenca«: posestvo ti hitro prodaj, če te ne z gotovim denarjem pač kupca ti s knjižico da.

Enonadstropna hiša

zemljišče in gospodarsko poslopje, v zelo lepem kraju, pripravno za obrtnika ali upokojenca, se odda v najem ali prodaj. Poizve se: Kamnik, Glavni trg 22. (p)

Vinogradniki pozor!

Naprodaj po zelo ugodni ceni razna vinska posoda od 50-3300 l. Vprašati med uradnimi urami v Posojilnici, Slovenski trg št. 5, Ptuj. (l)

Prodamo posestvo

v Spodnji Šiški: glavno poslopje (bivša šola), skladiščno poslopje, garažo, lope, dvornice, vsega 760 m² zadržane ploskve ter ograjeno dvorišče. Primerno za vsak obrat, javni zavod ali stanovanjsko. Kupnina v prevzemu hipoteke in gotovini. V hranilnih knjižicah 30% več. Konzumno društvo Ljubljana, poštni predal št. 72. (p)

Izredna prilika

V trgu Gornja Radgona je naprodaj tik kolodvo-ja lepo posestvo z velikim sadonosnikom in dvostanovanjsko hišo ter novim gospodarskim poslopijem. Več se izve v Posojilnici v Gornji Radgoni. (p)

KUBANY-JEV MATE ČAJ

nam ter krepi živce in mislice, razbija prebavo, dela apetit, regulira delovanje srca in ledvic. Kdaj ga redno pijte, se mu ni bati ne glitne ne revme. Ubi se v vseh lekarnah v originalni zavojki po Din 15.-, ali pri zastopstvu: Lekarna Mr. Milivoj Lesnec, Ljubljana, Rešljeva c. 4, ako natijete v naprej Din 18.-. Sporiniki, turisti, lovci nogometaši: pijte ga redno!

Prodamo

Če avto svoj stari prodajate ali motorja bi znebiti se radi, brž kupcev ti mnogo prižene Slovenec najmanjši inšert!

Gospodinje,

gostilne, obrtniki

ne zamudite ugodne prilike! - Radi izpraznitve zaloge, prodaja iz skladišča Stanko Florjančič, železnina, Resljeva cesta št. 3 (pri Zmajskem mostu) po najnižjih cenah. Vhod v skladišče skozi dvorišče. (l)

Dobro in poceni

se oblečete pri Preskarju, Sv. Petra cesta 14.

Novo orehe

la kg Din 5.- Jabolka, bruske, delikatesne, bele kg. Din 2.75, razpoložljiva po 40 kg franco vsaka postaja. G. Drechsler, Tuzla. (l)

Motorno kolo

»Peugeot« 350 ccm dobro ohranjeno, štiristaktno, električna razsvetljava in sirena, prodaja za 5000 dinarjev Horvat Andrej, Kočevje. (l)

Pisalni stroj

»Ideal«, zelo dobro ohranjen - poceni prodaj. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 9596. (l)

Solske torbice,

aktivke, nahrbtnike itd. priporoča v veliki izbiri ter po nizkih cenah Ivan Kravos, Maribor, Aleksandrova cesta 13. (l)

Objave

Izjava!

Obžalujem prenaplajene in nepremišljene besede, ki sem jih izrekel o gđc. Antoniji Zdošek proti njeni gospodini ge. Mariji Rus gostilničarki v Planini pri Rakeku. Andrej Bole. (o)

Naročajte SLOVENCA

najcenejši slovenski dnevnik

Nogavice - rokavice

kompletne potrebščine za krojače in šivilje,

nadalje bogata zaloga žepnih robcev, toaletnih potrebščin, kravat, vsakovrstnega modnega blaga itd., po

najnižjih cenah

pri trdki

Josip Petelinc, Ljubljana

za vodo (blizu Prešernovega spomenika)

BODITE PREVIDNI PRI OTROCIH!

In čim opazite na otrocih najmanjše nerazpoloženje in potrtost radi želodca, dajte mu brez pomislanja v malo vode ali mleka malo žličko praška »Magna«. Rešili ste se skrbi in s tem preprečili mnoga obolenja.

»Magna« prašek se dobi v vseh lekarnah. Zavojček 4 Din.

(Reg. S. br. 4788/32)

Gostilničarji pozor!

Najfinejša dalmatinska, predvsem

viška vina

dobite v novi veletrgovini

BRAČA PERIŠ v Ljubljani

Celovška cesta 43

Cene pri takojšnjem plačilu najnižje
Pridite in poskusite!

POZOR! SENZACIJA!

Naznanilo otvoritve!

Podpisana vljudo naznanjam, da sem otvorila v starem in splošno znanem lokalu bivše gostilne »Pua« na Sv. Petra cesti 55, v popolnoma preurejenih prostorih gostilno »Pri Mengšanki«. Točila bom prvovrstna vina splošno znanih vinogradnikov. Na razpolago gorka in mrzla jedila. Pri otvoritvi (v soboto) danes zvečer sodelujeta dva mlajša odlikovana brata harmonikarjev iz Mengša. Za obilen obisk se topla priporoča.

Rozi Gregorc, gostilničarka.

STARSEMI

Za rodbinske člane, ki so blede barve obraza, slabih živcev in brez teka, »Energin« za lažanje krvi, živcev in teka. Odraslim 3 likerske kozarčke na dan. Otrokom 3 male žličke na dan.

»Energin« se dobi v vseh lekarnah v politrskih steklenicah. Steklenica 35 Din.

Reg. S. br. 4787/32.

Ali ste že poravnali naročnino?

lotim vaše zadeve!

Uredila sem se in začela brati. Za nekaj časa pride Veršinnikov, mož z raztrganimi hlačami; luknje na kolenih so se mi dozdevale danes. Še večje in koža, ki je gledala skozi nje, je bila modro-vijoličasta od mraza. Ko je stopil predenj hlapčevsko pokorno, kakor sem bila pri njem že vajena, je rekel:

»Tovariš komisar, kaj naj storim a tovarišico Brjansko? Prišla je pol ure prekasno!«

Prestrašila sem se, ker sem vedela, da so bili ravno zadnje dni izdani zelo strogi ukazi zoper prepogošno zamujanje.

»Kaj, prekasno je prišla?« je zarjul komisar razjarjen. »Takoji zapreti, za teden dni!«

»Pravi — da ji je mož včeraj umrl!«

»To nas nič ne briga, služba je služba. Zasebne zadeve se službe ne tlejo!« je odgovoril očno.

Tedaj se je ozrl name; pogledala sem ga očitalje, nisem pa črhnila besedice.

»No, stojte, naj se pobere topot; recite ji pa, naj tega nikoli več ne storile je zaklical za Veršinnikom, ki je že prijel za kljuko.

To me je izpodbodo. Preden sem se prav premislila, kaj sem hotela reči, sem že govorila:

»Tovariš komisar, ali bi ji ne mogli dati nekaj dni dopusta? Če ji je mož umrl, bo pač imela marsikaj urediti!«

Komisar me je osupel pogledal; očitno se je ustrašil moje drznosti, tudi mene je pograbil strah, ko sem komaj končala svojo prošnjo. Ko je nekaj časa pogledoval zdaj Veršinnikova, zdaj mene, je rekel končno:

»No, vrag jo odnesi, pa naj ima teden dni dopusta! Naj v vragovem imenu pokoplje moža!«

Nekaj minut pozneje je potrkalo na vrata in pa komisarjev »Noter!« je vstopila Brjanskaja. Bila je v obokana in v roki je držala kos platna, ki ji je nadomeščal robec in ki ga je nervozno mečkala. Zahvalila se je komisarju.